

TRGOVSKI TOVARIŠ

LETO XXXI

1934

ŠTEVILKA 11/12

ZASEBNI IN DRŽAVNI DENARNI ZAVODI

Odkar se je začela kreditna kriza pri nas, opažamo velik odtok vlog iz zasebnih denarnih zavodov v državne in poldržavne denarne zavode. Iz statistik novih vlog pri denarnih zavodih se tudi vidi, da je dotok novih vlog v zasebne denarne zavode razmeroma majhen v primeri z velikim dotokom vlog v privilegirane denarne zavode. Le nekateri zasebni denarni zavodi se lahko postavijo z večjim dotokom novega denarja, kar je pa v prvi vrsti pripisovati energičnim ukrepom za njih likvidnost, odnosno sploh njih dobri poslovni politiki, ta je pa v nemali meri v zvezi z drugimi okoliščinami kot n. pr. udeležba tujega kapitala, ki krije marsikakšno izgubo v poslovanju, ne da bi se izven najožjih krogov kaj izvedelo zanjo.

Zanimivo je v tem oziru pogledati, kako je drugod po svetu: ali se tudi opaža deviacija vlog in prometa iz bank in hranilnic v privilegirane zavode. Zbrali smo nekaj tozadevnih podatkov iz raznih statistik Zveze narodov, nadalje pa iz glasila hranilnic na svetu »L'épargne au monde«.

Statistike se ne nanašajo na vloge kreditnih zadrug, oz. zadrug sploh. Pač pa so vpoštevani podatki za takozvane »trgovske« banke, kateremu tipu bi približno odgovarjale naše banke, nadalje za hranilnice v ožjem pomenu besede ter poštne hranilnice oziroma sploh posebne hranilniške institucije.

Na splošno bi omenili, da se je kreditna kriza leta 1931. najbolj izrazito poznala pri takozvanih trgovskih bankah, dočim so druge institucije trpele manj kot banke, splošno pa se opaža dvig vlog pri privilegiranih denarnih zavodih, zlasti pri poštni hranilnici v skoro vseh državah, kjer obstoja ta institucija. Seveda je ta razvoj v nekaterih državah nekoliko drugačen kot v drugih, vendar se ne da zatajiti osnovna skupna linija.

O trgovskih bankah nam daje pregled gibanja vlog od 1929. do 1932. študija Zveze narodov »Les banques commerciales 1925—1933«. Po teh podatkih (str. 13) so se od 1929. do 1932. povečale vloge (vse izraženo v veljavi dotične države in niso torej vpoštevane znatne valutne izpremembe v dotičnih državah (Litva, Švedska, Švica, Anglija in Wales, Brazilija, Bolivija in Peru. Zmanjšanje od 0—10% izkazujejo te države: Argentina, Juž. Afrika, Nova Zelandija, Italija, Avstralija, Danska, Urugvaj, Madjarska, Finska, Indija, Japonska in Francija. Zmanjšanje od 10—20% izkazujejo vloge pri tehle državah: Estonska, Holandija, Češkoslovaška, Čile, Kanada, Ekvador in Norveška; 20—30% zmanjšanje izkazujejo Jugoslavija, Venezuela, severnoameriške Združene države, Mehika, Kolumbija, Portugalska in Belgija. Največje zmanjšanje pa izkazujejo (40—60%) Latvija, Poljska, Avstrija, Bol-

garija, Nemčija in Romunija, torej države, v katerih je bila sploh kreditna kriza najhujša. Značilno je, da so vse to evropske države in sicer v srednji in vzhodni Evropi, ne na zapadu in jugu.

Gibanje vlog pri bankah leta 1933.

V letu 1933. so se gibalne tendence za vloge nadaljevale, kar kaže tale pregled po že omenjenem viru (str. 35): prirastek izkazujejo te države (v odstotkih): Ekvador 67, Južna Afrika 46, Mehika 38, Peru 28, Čile 18, Nova Zelandija 17, Kolumbija 11, Portugal 11, Latvija 9, Danska in Japonska po 8, Finska 6, Grčija 3, Avstralija 2, Madjarska in Švedska po 2. V Kanadi in Litvi je ostalo stanje vlog neizpremenjeno.

Padle pa so nadalje vloge v tehle državah: Argentina in Italija po 1, Estonka in Anglija po 2, Brazilija, Češkoslovaška in Norveška za 5, severnoameriške Združene države in Švica 7, Nemčija in Poljska 9, Francija in Estonka 12%. V Evropi so le redke države, kjer bi banke v preteklem letu izkazovale dvig vlog. Natančnejši pregled držav s prirastkom vlog v bankah leta 1933. nam kaže, da so to predvsem države, kjer so valute znatno padle, saj se je tudi njih gospodarski položaj izboljšal baš radi tega. Tako se je v letu 1933. poslabšala valuta (v odstotkih paritete z zlatim dolarjem) v Ekvadorju od 80 na 53·3%, v Mehiki od 60·5 na 35·6%, v Peruju od 62·3 na 50·8% itd.

Gibanje vlog pri hranilnicah.

Skušali smo sestaviti v svrhu primerjave podobno statistiko vlog pri hranilnicah, kot pri bankah v dobi od 1929. do 1932. in jo izpolniti kot bančno statistiko s podatki za 1933.

V dobi od 1929 do 1932 so nazadovale hranilne vloge pri hranilnicah in poštih hranilnicah v tehle državah (v valutah dotičnih držav): Južna Afrika, Kanada, Argentina, Čile, Urugvaj, Avstralija in med evropskimi državami edino Norveška. Vsepovsod v ne naštetih državah, pa so vloge v hranilnicah narasle. V letu 1933. se je položaj za hranilnice v svetu še izboljšal, ker izkazujejo to leto dotok vlog in povečanje tudi Južna Afrika, Argentina, Čile, Urugvaj in Avstralija, dočim so edino na Norveškem hranilnice (na razpolago so nam statistike za 173 hranilnic) izkazale nadaljnji padec vlog.

Vsekakor je slika pri gibanju vlog za hranilnice znatno ugodnejša kot za banke, ki so v veliki večini držav izkazale znaten padec vlog. Zlasti pa je treba vpoštevati, da se nahajajo med hranilnicami tudi postavke vlog pri javnopravnih institucijah, predvsem pri poštih hranilnicah. Zato lahko rečemo, da je dotok hranilnih vlog usmerjen zlasti v privilegirane denarne zavode.

Poščne hranilnice.

Če vzamemo posebej poštne hranilnice v raznih državah, opazamo pri skoro vseh dvig vlog od l. 1929. do 1932., pa tudi v preteklem letu. Navajamo podatke o hranilnih vlogah pri poštih hranilnicah posameznih držav za leto 1933. v milijonih valute dotične države (v oklepajih podatki za 1929, ker je to leto smatrati za normalno): Južna Afrika 10·2 (6·7), severnoameriške Združene države 1185 (158), Argentina 95·3 (96·8), Hol.

Indija 32 (23), Japonska 2'801 (2'058), Avstrija 128 (89), Bolgarija 1'461 (684), Finska 327 (225), Grčija 1'695 (386), Madjarska 75 (55), Irska 6'3 (4'3), Italija 19'277 (11'644), Latvija 20'5 (3'6), Litva 25'5 (2'1), Holandija 525 (351), Poljska 507 (173), Portugal 262 (179), Anglija 326'7 (284'9), Jugoslavija 871 (455).

Edino izjemo tvori Argentina. Tu opazamo padec vlog pri vseh skupinah denarnih zavodov, tako pri trgovskih bankah kot pri Poštni hranilnici in občinskih posojilnicah, le vloge pri Nacionalni hipotekarni banki so narasle od 22'6 na 30'2 mil. pezov. Vendar je k tem številkam pripomnili, da so bile številke za 1932 znatno neugodnejše in je bil v letu 1933. zabeležen znaten dvig vlog pri vseh skupinah razen pri bankah.

V pregledu manjkajo podatki o dveh važnih državah: Nemčiji in Franciji, kjer so javnopravni zavodi pritegnili velik del vlog nase. Tako so se vloge pri poljavnih in javnih zavodih v Nemčiji lani dvignile za milijardo mark, pri katerem je najbrže štetih tudi mnogo dvojnih vlog. V Franciji so se vloge pri hranilnicah dvignile od 20.314 mil. frankov leta 1929. na 35.364 mil. frankov leta 1933., nadalje so se vloge pri Caisse nationale d'épargne dvignile v istem času od 11.658 na 24.134 mil. frankov. Posebno znaten je bil prirastek vlog v teh skupinah denarnih zavodov l. 1931.: tedaj so se vloge pri hranilnicah dvignile od 23.556 na 30.282 mil., pri Caisse nationale pa od 16.223 na 21.670 mil. frankov, torej za 12.156 milijonov frankov, dočim so vloge pri 6 največjih bankah in 3 trgovskih bankah padle samo za 1.553 mil. frankov.

Razvoj hranilnic, posebno pa poštnih hranilnic in drugih javnopravnih institucij, ni bil prekinjen v veliki meri s finančno krizo v velikem številu držav. Skoro povsod so hranilnice prebrodile težko krizo, dočim se pri nas nahaja vse denarstvo, razen Poštne hranilnice in Drž. hipotekarne banke, še vedno v težkem položaju. Položaj je v toliko različen, da se drugod kažejo v vseh panogah denarstva vidni znaki izboljšanja, ne samo v privilegiranih denarnih zavodih, ki so imeli največ dobička v krizi, pri nas pa gre dobro samo privilegiranim denarnim zavodom. Drugod tudi gospodarska politika države ni usmerjena k likvidaciji privatnega denarstva, kar kažejo pri nas marsikdaj razni ukrepi, ampak mu pomaga v njegovem razvoju. Drugod je obrestna mera n. pr. pri Poštnih hranilnicah nižja kot pri ostalih hranilnicah, dočim ima pri nas najvišjo obrestno mero za vloge v državi Državna hipotekarna banka, torej že itak privilegirani denarni zavod in tako naravno odtekaajo k njej vloge, dočim se mora v zasebnem denarstvu radi rentabilitete, ki je zmanjšana radi nizke obrestne mere za kmetijske dolgove in maksimiranja obrestne mere sploh, držati obrestna mera za vloge čim nižje.

Kriza in bančni sistemi.

Med vsemi organizacijami kreditnega gospodarstva se je v velikem številu držav poznala najbolj kriza zaupanja, ki je nastopila z letom 1930., pri bankah odnosno tako zvanih trgovskih bankah za razliko od drugih bank, ki se pečajo n. pr. predvsem s hipotekarnimi posli, lombardnimi itd.

V letih 1932. in 1933. je nastopila znatna normalizacija razmer in je sedaj mogoča drugačna slika, ko se obrača na bolje tudi v ostalih panogah gospodarskega življenja. Prebolena je v glavnem kriza denarstva v USA leta 1933. in s tem je eden glavnih bančnih sistemov začel zopet kolikor-toliko normalno funkcionirati.

Pregled po posameznih državah.

V naslednjem navajamo, po že omenjeni razpravi Zveze narodov »Les banques commerciales 1925—1933« ter po poročilu nemške bančne ankete septembra lani podatke o stanju glavnih bančnih sistemov na svetu. Nanašajo pa se ti podatki predvsem na takozvane trgovske banke v nasprotju s hranilnicami in drugimi denarnimi zavodi.

Anglija. Izmed velikih bančnih sistemov je ostal angleški bančni sistem po krizi skoro nedotaknjen. Pozicija velikih 5 bank (Big five) je ostala slejkoprej izredno močna, kar je pripisovati dobri poslovni politiki teh bank. Te banke so bile vodene konservativno in se niso spuščale v riskantne posle; če so se pa spuščale vanje, so si poiskale takih posrednikov, ki so tudi prenesli sami del izgub in ni bilo treba končno patronančni banki plačati cele zgube. Svojim pasivam odgovarjajočo politiko so vodile tudi v dobah krize in so skrbele stalno za znatno likvidnost, ki je bila pa tudi omogočena po razmerah na trgu za kratkoročni denar in za državne papirje. Tečaji na trgu državnih papirjev in stalen trg za kratkoročni denar so omogočali angleškim bankam vedno poseg na trg in prodajo papirjev, kolikor so jih potrebovale za okrepitev svoje likvidnosti. Država ni posegala v razvoj denarstva, katerega je regulirala le Angleška banka s svojo kreditno politiko. Vsekakor kaže angleški vzgled, da so se dobro obnesle depozitne banke po angleškem primeru, ker so vzdržale naval vlagateljev lažje kot druge. Sicer pa v Angliji resnega runa na banke ni bilo in bi ga takoj v kali zadušili.

Avstrija. Banke v Avstriji bi lahko razdelili v dva tipa: trgovske banke v ožjem smislu besede in hipotekarne banke (Hypotheken-, Bodenkredit-, Pfandbriefanstalten). Število trgovskih bank v Avstriji se je stalno zmanjševalo s fuzijami. Tako je leta 1927. izginila Unionbanka zaradi fuzije z Bodenereditanstaltom, 1929 se je fuzioniral Bodenereditanstalt s Creditanstaltom, leta 1934. pa se je izvršila fuzija Wiener Bankvereina in Niederösterreichische Escomptegesellschaft, pri katerem je med tem avstrijska država postala glavni delničar. Ker je že prej dobila odločilno besedo pri Creditanstaltu, pomeni, da je avstrijsko denarstvo, posebno kar se tiče bank, pod odločilnim vodstvom države. S tem pa ni država dobila v roke samo vodstva bank, ampak tudi moč nad celo vrsto industrijskih podjetij, ki spadajo v koncernne bank, ali so pa drugače banke pri njih udeležene v večji ali manjši meri ali pa so industrije odvisne od bančnih kreditov. Država je tudi že izvršila reorganizacijo denarstva, vendar ni napravila koraka naprej od sedanje ureditve denarstva sploh. Država je izdala za reorganizacijo denarstva ogromne svote. Od leta 1931. dalje je porabila za kritje izgub avstrijskih velebank približno 1.000 milijonov šilingov. Pri tem je vpoštevati, da znaša ves avstrijski proračun nekaj nad 1.600 milijonov šilingov. Seveda je bila pri tem Avstriji potrebna inozemska pomoč, katero je dobila z dvema velikimi posojili leta 1931. in 1933. v inozemstvu. Pa tudi drugače je dobila Avstrija veliko moralne podpore za obnovo svojega denarstva in so tudi inozemski upniki bank pokazali marsikdaj razumevanje za avstrijske težave. Relativno največ je za svoje denarstvo žrtvovala Avstrija in je po tolikih polomih avstrijsko denarstvo kolikortoliko normalno poslujoče. To se je izvršilo tudi po velikih izgubah za delničarje, ki so morali pristati na veliko zmanjšanje kapitalov od države podprtih bank

in so morali sodelovati pri nošenju izgub, dočim so bili še najmanj prizadeti upniki.

Belgija. V belgijskem bankarstvu je bilo zadnja leta koncentracijsko gibanje prav živahno. Število bank je od 87 v letu 1929, padlo na 62 v letu 1932. Povečalo pa se je število bančnih podružnic. V splošnem je belgijsko denarstvo dobro fundirano in se deloma približuje francoskemu tipu, saj kar se tiče banke. Edino, kar bi bilo omeniti, je propad belgijske delavske banke, ki je slonela na strokovnih organizacijah in zadrugah socialistične stranke. Lepo pa se razvijajo druge zadrugne organizacije, zlasti so močne flamske (Boerenbond), ki so predvsem kmetijske organizacije.

Bolgarija. V Bolgariji ne prevladujejo takozvane trgovske banke. Toda to je posledica razvoja šele zadnjega časa, še leta 1929, so znašale vloge pri trgovskih bankah 52% vseh vlog, leta 1932. pa samo še 31%. Med tem pa so vloge pri (državni) Bolgarski poljedelski banki narasle od 30% vseh vlog leta 1929, na 43% leta 1932. Podobno se je delež zadrugnih bank povečal od 11 na 17% od 1929 na 1932. Zadrugne banke so prav za prav isto, kot pri nas kreditne zadruge. Zadrugništvo je sploh pri Bolgarih zelo razvito. Posebnih kriznih pretresljajev bolgarsko denarstvo ni doživelo. V zvezi z državnim udarom, se je letos temeljito izpremenila vsa bolgarska državna gospodarska politika, ki gre k poddržavljenju zasebnega denarstva in sploh k večjemu vplivu države na kreditno gospodarstvo. Kako bo zadnji zakon o razdolžitvi dolžnikov vplival na denarne zavode, danes ni mogoče prorokovati.

Češkoslovaška. Relativno Češkoslovaška ni dosti trpela radi kreditne krize, vendar so bili tudi tu izvršeni veliki posegi v kreditno gospodarstvo. Češkoslovaška ima starejšo bančno zakonodajo, ki je bila leta 1932. novelirana. Poleg tega pa je država uredila vprašanje obrestne mere v vsej državi, katero je namreč maksimirala, poleg tega pa dovolila kmetovalcem in denarnim zavodom moratorije. Olajšave so bile dane v raznih oblikah zasebnim bankam, ki so dobro prebrodile krizo in ni padel noben večji zavod (razen osrednje banke nemških hranilnic, ki je dobila moratorij). Opaža pa se na Češkem, da je v zvezi z maksimiranjem obrestne mere dotok vlog v denarne zavode zelo padel in da že dalj časa izplačila prekašajo vplačila. To se pa bolj občuti pri bankah kot pri hranilnicah, ki so lažje obdržale svojo pozicijo. Med najnovejšimi ukrepi v kreditnem gospodarstvu je posebno važno opozoriti na ustanovitev reeskontnega zavoda, ki naj pripravi tla za povečanje kreditne baze češkoslovaškega gospodarstva. Zavod je že začel poslovati in se bodo kmalu videle blagodejne posledice te institucije, katere namen je mobilizirati zamrle kredite.

Danska. V danskem denarstvu prevladujejo kreditne zadruge, ki imajo več vlog kot vse banke in hranilnice skupaj (skupina: banke, je nekoliko slabejša kot skupina: hranilnice, in so tudi vloge pri bankah padle bolj, kot pri hranilnicah). Banke so večinoma majhne in lokalnega značaja. Le tri banke so večje in imajo polovico vseh vlog. Posebnih pretresljajev danske banke niso doživele.

Estonska ima poleg treh državnih kreditnih ustanov še nekaj trgovskih bank in zadrugnih bank. Od 1929 do 1932 se je število trgovskih bank zmanjšalo od 21 na 15, dočim je istočasno število zadrugnih bank naraslo od 20 na 26. Vloge pri trgovskih bankah so se zmanjšale, v veliko

večji meri pa so narasle pri združenih bankah, vendar dosegajo vloge pri združenih bankah nekaj nad dve tretjini vlog pri trgovskih bankah. Estonsko bankarstvo je doživelo prvo svojo krizo že pozimi leta 1930. do 1931., toda jo je kmalu prebolelo. Prišel pa je september 1931 s padcem funta in spravil vse banke v težkoče radi ogromnega odloka vlog, ki se je poznal pri vseh kreditnih institucijah. Priskočila pa je bankam na pomoč država po svoji hipotekarni banki, združenim ustanovam pa so bili dovoljeni tudi moratoriji. V letu 1933. se je položaj deloma izboljšal, vendar bilančne številke še ne izkazujejo napredka. V letu 1934. se je položaj zopet nekoliko izboljšal, čeprav odtok vlog še traja.

Finska. Število bank se je na Finskem po vojni radi koncentracije zelo zmanjšalo. Leta 1920. je bilo še 23 trgovskih bank, konec leta 1932. pa samo še 12. Vendar so trgovske banke močnejše kot hranilnice, saj so imele konec 1933 7.5 milijard vlog, hranilnice pa komaj 4.3 milijarde, še manj pa zadruga: 0.87 milijarde finskih mark. Finsko denarstvo se razvija normalno.

Francija. Kriza francoskega denarstva datira (naravno v večjem obsegu) iz leta 1930. Tedaj je (v novembru) propadla ena izmed provincijalnih bank, kateri pa je v začetku leta 1931. sledila druga, večja provincijalna banka v Alzaciji. V oktobru leta 1931. pa se je kot povsod drugod v Evropi začel večji odtok vlog tudi iz večjih bank in v težkočah se je znašla velika banka »Banque nationale de Credit«. Omenjeni alzaški banki ter zadnji navedeni banki je priskočila z 2 milijardama frankov na pomoč francoska država, katere blagajna je tedaj razpolagala še z znatnimi presežki. Tedaj je bila »Banque nationale de credit« tudi reorganizirana s pomočjo države. V težkočah je bila leta 1931. tudi tako zvana poslovna banka (banque d'affaires), dočim so se druge imenovala depozitne banke: velikih 6 bank (Banque de l'Union parisienne, ali kratko Union Parisienne, ki se je fuzionirala z drugo banko, letos pa je izvedla znatno zmanjšanje glavnice od 300 na 100 mil. frankov in zopetno povečanje na 300 mil. frankov. Drugih večjih pretresljajev ni bilo, tako da lahko rečemo, da v celoti francoski bančni sistem ni pokazal posebnih bolezenskih znakov. Je pa bila tudi poslovna politika velikih bank vedno vodena po načelih opreznosti. Posebno depozitne banke so skrbele stalno za znatno likvidnost, ki je bila mogoče med vsemi bančnimi sistemi zadnja leta največja. Pri vlogah, ki jih je imelo 6 depozitnih bank konec leta 1929. v znesku 42.608 mil. frankov, je znašala gotovina odnosno računi, ki so imeli značaj gotovine v najožjem smislu besede (pri emisijski banki), poštni hranilnici itd. 6.422 mil. frankov. Sledeče leto 1930. je prineslo povečanje vlog na 44.749, gotovine pa na 7.900 mil., 1931 je pa stalo nasproti 44.568 mil. vlog 13.343 mil. frankov gotovine. Delež gotovine pri nekaterih depozitnih bankah pa je bil v primeri z vlogami še večji, kot ga izkazuje že to povprečje. Le polagoma zmanjšujejo francoske velebanke svojo gotovino, katero imajo pripravljeno. Pa tudi to porabijo predvsem za kratkoročna izposojila, ali pa se udeležujejo na trgu državnih papirjev, kjer lahko brez kurznih izgub takoj prodajo svoje zaloge državnih papirjev.

Grčija. V grškem denarstvu je posebno viden vpliv tujega kapitala. Podružnice tujih denarnih zavodov imajo še vedno znatne posle in tudi cela vrsta velikih grških bank se nahaja v območju tujega kapitala. Le male banke lokalnega značaja so v grških rokah. Od 13.725 mil. vlog

imajo 4 velebanke, od katerih so tri pod vplivom inozemskega kapitala, 10.157 mil. vlog. V letu 1932. je nastopil velik padec drahme in vsi vlagatelji so hiteli, ali dvigati svoj denar, ali ga pa izpreminjati v vloge z zlato klavzulo. Leta 1932. je prišel zakon, po katerem je odpadla zlata klavzula pri vseh vlogah in so bile tako vloge »drahmizirane«. S tem se je položaj bank izboljšal in nastopilo je pomirjenje. Medtem so se tudi pokazale posledice padca drahme in so cene začele naraščati, z njimi pa tudi vloge itd., tako da se je danes razvilo normalno kreditno poslovanje.

Italija. Zadnja leta se je število kreditnih institucij v Italiji zelo zmanjšalo; po statistiki finančnega ministrstva od 4.079 leta 1929. na 3.547 leta 1932. To zmanjšanje je deloma pripisovati polomom, deloma pa fuzijam, vendar do leta 1931. ni prišlo do posebnih pretresljajev. Tedaj so se začeli znatni dvigi vlog, ki so imeli za posledico zmanjševanje posojil. Posegla pa je vmes država. Ustanovila je poseben zavod za mobilizacijo posojil. Nadalje je ustanovila poseben zavod za industrijsko obnovo, katerega namen je preskrbovati industriji dolgoročne kredite in pomagati pri tajanju zamrzlih kreditov bankam. Za vse te institucije je preskrbelo zadostna sredstva. Nadalje je omogočila bankam prodajo raznih delnic in udeležb po primerni ceni in jih tako napravila bolj likvidne. Končno je uredila vse denarstvo tako, da je porazdelila delokrog posameznih denarnih zavodov po njih specializaciji. Država je žrtvovala za denarstvo v Italiji znatne svote ter ga v vsakem oziru podpirala. Sanacija nekaterih velikih bank je bila zaključena šele letos z občutnimi odpisi rezerv, ki so podale čisto bilančno sliko. Seveda pa se splošni gospodarski položaj ni tako izboljšal, da bi se ne bilo bati nadaljnjih potrebnih odpisov. Trenutno je položaj stacionaren. Opaža se, kot smo že omenili na drugem mestu, velik dotok vlog v poštno in druge hranilnice.

Holandija. Holandija ima poleg številnih hranilnic in zadrug 6 večjih bank, katerih delovanje pa sega daleč čez meje države in so nekatere prav velike banke. Dve največji imata glavnice po 100 mil. goldinarjev. Holandija ne pozna denarne krize, čeprav je bilo več napadov na goldinar, ki pa so bili vedno uspešno odbiti. Tudi likvidnost holandskih bank je znatna. Gotovina je znašala konec leta 1932. 211.7 mil. goldinarjev pri vlogah 1.112 mil. gold.

Latvija je podedovala svoje denarstvo iz Rusije, vendar je po vojni slika nekoliko izpremenjena. Prevladujejo številne hranilnice in posojilnice, toda njih bilančna svota je manjša kot bilančna svota 17 trgovskih bank. 60% trgovskih bank je v rokah tujega kapitala. Bančna kriza leta 1931. je Latvijo posebno prizadela že julija meseca, tako da so denarni zavodi omejili izplačila na 5%, kasneje na 2.50% tedensko od skupne svote vloge. Leta 1932. so odlivi vlog nekoliko ponehali, izboljšal pa se je položaj leta 1933., ko so vloge zopet začele naraščati.

Litva ima številne kreditne zadruge (nad 440), vendar je bilančna svota 14 bank (leta 1925. je imela vsa Litva s klajpedskim ozemljem še 26 bank). Zanimivo je, da tvorijo nad tretjino vseh vlog vlog pri bankah in hranilnicah v Klajpedi (Memel). Banke so bile zelo prizadete radi krize, manj zadruge, profit pa so imele državne institucije, zlasti Poštna hranilnica, ki je pritegnila največ vlog. Vendar pa je to šlo brez posebnih pretresljajev za litvansko denarstvo, v čegar bankah je nemški vpliv zelo močan.

Madjarska. Leta 1931. je kreditna kriza hudo prizadela vse madjarske kreditne institucije. Zaradi velikega odtoka tujih kapitalov so bile zlasti prizadete banke. Toda država jim je priskočila na pomoč z moratorijem za inozemske dolgove, na drugi strani pa jim je stala na strani emisijska banka. Vse do leta 1933. so vloge padale, tedaj pa je nastopil preokret in vloge so začele polagoma naraščati, kar dokazuje izboljšanje položaja. Moratorij za kmetske dolgove denarnih zavodov ni toliko prizadel, ker jim je izpadek vrnila država. Važno je zabeležiti, da je tudi Madjarska zakonito maksimirala obrestno mero.

Nemčija. Razmere v Nemčiji so dobro znane našim čitateljem, zato ne bomo ponavljali podrobnosti. Eno pa je: država je tudi v Nemčiji žrtvovala približno 1 milijardo mark za zasebne denarne zavode in jim je tudi drugače šla na pomoč. Posledice niso izostale: zaupanje se je vrnilo in danes izkazujejo predvsem nemške hranilnice in javni zavodi velik prirastek vlog, dočim je položaj pri bankah stacionaren. Intaktnost kreditnega aparata omogoča Nemčiji finansiranje velikih javnih del ter obnovo vsega gospodarstva z novimi krediti, kar je zmanjšalo brezposelnost v Nemčiji za polovico.

Norveška. Norveške banke preživljajo krizo že od leta 1920. dalje, ko so se začeli številni polomi in še danes položaj norveškega denarstva ni prav za prav normalen. Še lani je bila likvidirana cela vrsta bank, deloma pa reorganizirana. Ugodnejši je položaj hranilnic, vendar je tudi med njimi mnogo prisiljenih, da poslujejo le omejeno. Tako lahko trdimo, da položaj v norveškem denarstvu še ni popolnoma razčiščen.

Poljska. Poleg bank in hranilnic imajo največji pomen v kreditni organizaciji javne institucije. To sta »Bank gospodarstva krajevega«, nekakšna naša državna hipotekarna banka in Agrarna banka. Pri zadru-gah, regulativnih hranilnicah, posebno pa pri bankah se opaža nadalje znatno zmanjševanje vlog, dočim vloge pri omenjenih državnih institucijah naraščajo. Naraščanje vlog se opaža tudi pri Poštni hranilnici. Pojav deviacije vlog v privilegirane denarne zavode je na Poljskem prav značilen. Zaradi tega razvoja razmer ostanejo kot edini kreditni vir tudi za zasebno denarstvo le privilegirani denarni zavodi, dočim ostali denarni zavodi samo zmanjšujejo svoje kredite in ne dajejo nobenih novih, kar se zelo pozna, posebno v kmetijskem gospodarstvu. Državni denarni zavodi pa tudi ne zmorejo tolikega povpraševanja za novimi krediti. V marsičem so poljske razmere slične našim.

Portugalska ima poleg številnih hranilnic raznih oblik tudi 22 bank. Bančne krize ne poznajo kot pri nas. Omeniti je še, da ima ena izmed inozemskih bank skoro največ vlog v državi in je na 5. mestu med vsemi portugalskimi denarnimi zavodi.

Romunija. Romunski bančni sistem je zelo decentraliziran, kljub številnim polomom znaša število bank še nad 1.000. Kriza leta 1931. je Romunijo zelo zadela z odtokom tujih kreditov, še bolj pa radi panike domačih vlagateljev. Samo v letu 1931. so se vloge zmanjšale za 43 %, kar je gotovo rekord. 4 velike banke so ustavile svoja plačila v letih 1931. in 1932. in še ni konca dviganja vlog, čeprav je romunska Narodna banka priskočila na pomoč z znatnimi svotami. Toda ob popolni insolventnosti kmeta in raznih ureditvah kmetских dolgov se zaupanje nikakor ne more vrniti in bo treba velikanskih

naporov, da bodo tudi romunske banke obenem z ostalimi denarnimi zavodi začele normalno funkcionirati.

Španija. Španski bančni sistem se bolj približuje anglosaškemu depozitnemu kot mešanemu tipu evropskega kontinenta. Številne so v Španiji tudi hranilnice raznih tipov, vendar so najmočnejši tip denarnih zavodov banke. Poslovanje bank se razvija normalno in dosedaj ni bilo posebnih pretresljajev. Tudi v Španiji imajo pošto hranilnico, ki zelo naglo napreduje.

Švedska. Razvrednotenje valute po padcu angleškega funta ni posebno vplivalo na švedske denarne zavode. Težkoče jim je pomagala prebroditi emisijska banka, toda že sredi lanskega leta n. pr. banke niso bile nič več dolžne emisijski banki. Nevarnejši položaj je bil spomladi leta 1932. ob polomu Kreugerjevega koncerna, vendar publika ni bila vznemirjena. Poleg tega pa je država eno prizadeto banko rešila z večjim posojilom 100 mil. kron. Da se preprečijo zlorabe v bančnem poslovanju, je letos stopil v veljavo zelo moderen bančni zakon.

Švica. V švicarskem denarstvu daleko prevladujejo banke. Posebno je zadnje čase narasla moč kantonalnih bank, pri katerih so vloge narasle od 41 na 45% vseh vlog v Švici. Za kantonalnimi bankami pridejo zasebne velebanke s 32% vseh vlog v Švici (1930 še 38%). Posebnih pretresljajev ni bilo, čeprav so bile nekatere tudi velike banke prisiljene znižati svojo glavnico. Pač pa se je za dolgo zavlekel polom ženevske eskomptne banke. Tej so, po fuziji z drugo slabo banko, velebanke posodile 116 mil. frankov, priskočila je na pomoč zvezna vlada s tem, da je za svoje terjatve vzela akcije in je sama bila pripravljena dati tudi večjo svoto. Toda prišlo je do političnih sporov in, kako stoji sedaj zadeva, ni znano. Zvezna vlada je ustanovila tudi poseben zavod za mobilizacijo terjatev: Eidgenössische Darlehenskasse, ki se prav lepo uveljavlja. Značilno za švicarske banke je veliko vlog iz inozemstva.

D. Potočnik

NAŠE GOZDARSTVO, LESNA TRGOVINA IN INDUSTRIJA

(Pola in cilji našega gospodarstva)

Nadaljevanje

Naše lesno tržišče na Ogrskem

Po glavnih vrstah lesa v našem izvozu prihaja za Italijo — ki je dosledno na prvem mestu — Ogrska, ki je zavzemala v razdobju od 1925. do 1929. leta v teh vrstah lesa — drugo mesto.

Ogrska je dežela, ki ni bogata na lesu, in ki ne krije vse domače industrijske, stavbne in hišne potrebe.

Po vrstah lesa smo izvozili na Ogrsko:

V stavbenem lesu je leta 1925. zavzemala Ogrska, takoj za Italijo, drugo mesto. Značilno pa je, da je bila n. pr. Italija s 771.024 tonami in 800 milijoni Din izvoza našega stavbnega lesa na prvem mestu, na drugo

pa že pride Ogrska, ki je izvozila v tem letu iz naše države le 55.018 ton za 58'84 mil. Din. Iz te ogromne razlike po količini in vrednosti, je že samo s tem dokazano, kako važno je bilo italijansko tržišče za naš izvoz.

V letu 1927. je bila prav tako Ogrska v našem izvozu stavbnega lesa na drugem mestu, z izvozom 119.100 tonami za 75 mil. Din; — proti 659.570 tonam za 486 mil. Din v Italijo.

Isto mesto je zavzemala Ogrska v letu 1929. z izvozom stavbnega lesa, ki je znašal po količini toliko, ko povprečno 1927, po vrednosti pa je porastel za 21 mil. Din.

V našem izvozu drv je stala Ogrska, kakor pri stavbnem lesu, tudi v drvih dosledno na drugem mestu in smo izvozili na Ogrsko 1925: 71.141 ton za 17'3 mil. Din; napram 203.107 ton za 51'3 mil. Din v Italijo.

Količina in vrednost izvoza drv na Ogrsko je v naslednjih letih, to je 1927 znašala že 136.494 ton za 41'5 milijona Din, 1929 pa 236.346 ton za 51 mil. Din.

Izvoz drv na Ogrsko je porastel torej v razdobju od 1925. do 1929. leta po količini za 232%, po vrednosti pa 1'9%.

Tudi v izvozu oglja je zavzemala Ogrska zopet drugo mesto. Na ogrsko tržišče smo izvozili 1925: 6.417 ton oglja za 6'4 mil. Din, — v Italijo pa za 41.110 ton za 42'1 mil. Din. Tudi tu opazamo veliko razliko v količini in po vrednosti med prvim, italijanskim, in drugim, ogrskim mestom izvoza — a med njima ni bilo večjega kupca.

V letu 1927. je naš izvoz oglja na Ogrsko nazadoval na 5.191 ton za 4'7 mil. Din; v letu 1929. pa je upadel na 4.157 ton za 3'3 mil. Din.

V našem izvozu frizov na Ogrsko je treba ugotoviti, da 1925, na podlagi statističnih zapiskov sploh nismo izvozili frizov na Ogrsko.

L. 1927. je bila v tej vrsti izvoza frizov na prvem mestu po količini, Ogrska s 3.514 tonami za 4'5 mil. Din; v letu 1929. pa je znašal izvoz s 3.431 tonami za 6'9 mil. Din; — nazadoval je radi povečanja izvoza frizov v druge države — na četrto mesto.

Naš izvoz parketov na Ogrsko se je v razdobju od 1925. do 1929. leta gibal v sledeči smeri:

Leta 1925. je Ogrska z 286 tonami za 0'7 mil. Din zavzemala četrto mesto v našem izvozu parketov.

Leta 1927. pa se je naenkrat povzpел na 5.082 ton za 9'7 mil. Din in je znašal 1929 — 4.338 ton za 8'3 mil. Din in je s tem povišanjem v letih 1927 do 1929 zavzemala Ogrska na naših zunanjih tržiščih parketov prvo mesto.

Hitro bomo opravili z našim izvozom furnirja na Ogrsko, ker ga skoraj nič ni bilo. Izvozili smo na Ogrsko edinole l. 1928. 90 ton furnirja za 0'1 mil. Din.

Pohištvo smo v jako majhnih količinah izvažali na Ogrsko. Leta 1925.: 13 ton za 0'1 mil. Din; 1927.: —; 1929.: 6 ton za 0'1 mil. Din.

Stalen in dokajšen je bil izvoz naših lesnih izdelkov na Ogrsko. Izvozili smo na Ogrsko lesnih izdelkov 1925: 1.212 ton za 3'7 mil. Din; 1927: 1.392 ton za 1'7 mil. Din; 1929: 1.550 ton za 1'9 mil. Din. Po tej količini in vrednosti je stala Ogrska v našem izvozu lesnih izdelkov dosledno na šestem mestu.

V izvozu železniških pragov je stala Ogrska v našem izvozu tega lesnega izdelka na tretjem, odn. na četrtem mestu. Leta 1925. je bil izvoz železniških pragov na Ogrsko 297.000 kom. za 19'9 mil. Din; 1927:

581.000 kom. za 23 mil. Din; 1929 pa 752.000 kom. za 36 mil. Din.

Iz tega pregleda o izvozu našega lesa sledi, da je bila Ogrska do 1929. stalna odjemalka našega lesa. Pretežno je zalagala ogrsko tržišče naša Dravska dolina in ves gozdnati zahodni del Štajerske. Tam se je tedaj razvila lesna industrija, ki se je povsem prilagodila potrebam ogrskih lesnih uvoznikov. Za Dravsko dolino je pomenil razvoj izvoza lesa, prav posebno na Ogrsko, v konjunkturi dobi 1925 do 1929 čas splošne industrijske in trgovske delavnosti.

Dokaj je izvažala na Ogrsko tudi hrvatska lesna industrija.

V našem izvozu gozdnih proizvodov je igrala Ogrska v razdobju 1925 do 1929 sledečo vlogo:

Celokupni izvoz važnejših vrst lesa in to: stavbnega lesa, drv, ogija, frizov, parketov, furnirja, pohištva, lesnih izdelkov ter železniških pragov, je znašal:

1925: 134.087 ton in 29.700 kom. v vrednosti 106.94 mil. Din

1927: 274.346 ton in 581.800 kom. v vrednosti 166.00 mil. Din

1929: 368.847 ton in 720.000 kom. v vrednosti 202.30 mil. Din

Izvoz ostalih vrst gozdnih proizvodov pa je bil:

1925: 20.34 mil. Din

1927: 18.73 mil. Din

1929: 12.70 mil. Din

Celotni naš izvoz gozdnih proizvodov na Ogrsko je torej znašal po vrednosti:

1925: 127.28 mil. Din

1927: 184.73 mil. Din

1929: 215.00 mil. Din

odnosno

1925: 8 ‰,

1927: 13.2 ‰,

1929: 9.8 ‰ celotnega izvoza gozdnih proizvodov.

*

*

*

Pregled o našem izvozu lesa v Italijo in na Ogrsko — na dvoje najvažnejših naših tržišč v razdobju 1925 do 1929, kaže sledečo sliko:

Celotni izvoz gozdnih proizvodov iz naše države je znašal:

1925: 1.584.49 mil. Din

1927: 1.398.81 mil. Din

1929: 2.190.01 mil. Din

Od tega smo izvozili gozdnih proizvodov:

v Italijo: 1925: v vrednosti 992.29 mil. Din

1927: v vrednosti 768.32 mil. Din

1929: v vrednosti 982.70 mil. Din

na Ogrsko: 1925: v vrednosti 127.28 mil. Din

1927: v vrednosti 184.73 mil. Din

1929: v vrednosti 245.00 mil. Din

Izvozili smo skupno v ti dve državi gozdnih proizvodov:

1925: v vrednosti 1.119.57 mil. Din,

1927: v vrednosti 953.06 mil. Din,

1929: v vrednosti 1.197.70 mil. Din,

odnosno

1925: 70·7 ‰,

1927: 68·9 ‰,

1929: 54·7 ‰ celotnega izvoza gozdnih proizvodov.

Italija in Ogrska sta odvzeli torej preko polovice vrednosti celotnega izvoza gozdnih proizvodov.

*

*

*

Ostala inozemska tržišča so bila v razdobju 1925 do 1929 dokaj nestalna po količini in po vrednosti in niti zdaleka niso dosegla količine in vrednosti izvoza v Italijo in Ogrsko.

Najvišji odstotek, ki ga je med mnogimi državami dosegla v odstotku celotnega izvoza gozdnih proizvodov, je bila Grčija.

Grčija je bila v razdobju 1925 do 1929 dokaj stalna odjemalka našega lesa.

Po količini in po vrednosti je prednjačil v našem izvozu lesa v Grčijo — st a v b n i l e s. Izvozili smo v to državo stavbnega lesa: v letu 1925: 36.490 ton za 39·0 mil. Din; v letu 1927. je porastel izvoz na 50.400 ton za 34·8 mil. Din; 1929. pa je dosegel rekordno višino 90.450 ton za 78·8 milijona dinarjev.

Izvoz parketov je v razdobju 1925/29 znatno napredoval; znašal je 1925 le 117 ton za 0·3 mil. Din; 1927 pa smo izvozili v Grčijo že 3.746 ton za 5·7 mil. Din; 1929 pa je porastel na 3.869 ton za 6·9 mil. Din.

Dr v smo ob stalnem napredku po količini in vrednosti izvozili v Grčijo: 1925: 12.713 ton za 3·1 mil. Din; 1927: 26.024 ton za 5·8 mil. Din; 1929 pa je dosegel izvoz drv v Grčijo 52.200 ton za 10·3 mil. Din.

Tudi v izvozu oglja v Grčijo smo napredovali. Leta 1925. je znašal izvoz oglja 4.078 ton za 3·6 mil. Din; 1927 se je dvignil na 5.284 ton za 4·9 mil. Din, in se je v letu 1929. dvignil napram 1927. za preko 100% na 12.729 ton za 10 mil. Din.

Furnirja v Grčijo nismo izvažali, prav tako tudi ne pohištva, izvzemši 80 ton za 1·1 mil. Din v letu 1925.

V izvozu lesnih izdelkov je zavzemala Grčija s 3.530 tonami za 8·5 mil. Din prvo mesto v našem izvozu lesnih izdelkov. Leta 1927. je padel izvoz na 1.480 ton za 2·0 mil. Din in zavzema drugo mesto — 1929. pa je zopet porastel na 2.400 ton za 2·4 mil. Din.

Ostalih lesnih proizvodov smo izvozili leta 1925.: 12.549 ton za 11·71 mil. Din; 1927.: 2.595 ton za 9·07 mil. Din; 1929.: 5.794 ton za 6·35 mil. Din.

Celotni naš izvoz gozdnih proizvodov v Grčijo je znašal torej:

1925: 70.067 ton v vrednosti 77·31 mil. Din,

1927: 89.529 ton v vrednosti 62·27 mil. Din,

1929: 167.442 ton v vrednosti 118·35 mil. Din.

Od celotnega izvoza gozdnih proizvodov v inozemstvo je odpadlo na Grčijo:

1925: 4·9 ‰,

1929: 4·5 ‰,

1929: 5·4 ‰ celotnega izvoza gozdnih proizvodov.

Izvoz lesa v Avstrijo

Avstrija je bila nekdanj naš stalni odjemalec lesa, danes pa je naša ostra tekmovalka, zlasti na italijanskem tržišču, na katerem uživa velike ugodnosti.

V razdobju 1925 do 1929 smo izvozili v Avstrijo:

Stavbnega lesa: 1925: 35.559 ton za 40·2 mil. Din; — 1927: 23.910 ton za 18·6 mil. Din; — 1929: 30.100 ton za 34·0 mil. Din.

Frizov: 1925: 510 ton za 1·0 mil. Din; — 1927: 2.771 ton za 4·3 milijona Din; — 1929: 7.831 ton za 15·2 mil. Din.

V našem izvozu parketov je bila Avstrija stalna. Izvoz parketov je znašal: 1925: 1.221 ton za 3·2 mil. Din; — 1927: 1.276 ton za 2·4 mil. Din; — 1929: 2.086 ton za 3·9 mil. Din. Značilno je pri izvozu parketov dejstvo, da je količina poraščala neskladno z vrednostjo in je cena padala.

V izvozu drv smo v razdobju 1925 do 1929 po količini in po vrednosti dokaj padli. Leta 1925. je znašal izvoz drv v Avstrijo 6.635 ton za 1·7 mil. Din; — 1927: 2.828 ton za 0·5 mil. Din; — 1929. pa je nazadoval na 2.037 ton za 0·3 mil. Din.

V izvozu oglja je Avstrija že v razdobju 1925 do 1929 popolnoma odpovedala. Leta 1925. smo izvozili tja 1.806 ton za 1·8 mil. Din, nakar je do 1929. povsem prenehal.

Mlačnost je pokazala Avstrija tudi za naš izvoz furnirja in pohištva. Furnirja smo izvozili 1925: 210 ton za 0·5 mil. Din; 1927 le 77 ton za 0·2 mil. Din; 1929 pa ponovno 200 ton za 0·5 mil. Din. Pohištva smo odpremili v Avstrijo 1925: 195 ton za 1·2 mil. Din; 1927 samo 39 ton za 0·2 mil. Din in nato do 1931 nič.

Napredek v količini, a dokajšen padec po vrednosti kaže v našem izvozu izvoz lesnih izdelkov. Izvoz je znašal 1925: 2.353 ton za 8·9 mil. Din; 1927: 2.940 ton za 2·3 mil. Din; 1929: 4.840 ton za 6·1 milijona dinarjev.

Izvoz železniških pragov se je v posameznih letih različno gibal in je znašal 1925: 121.000 komadov za 7·3 mil. Din; 1927: 6.700 komadov za 0·3 mil. Din; 1929: 480.000 komadov za 27 mil. Din.

Zgoraj navedenih glavnih vrst lesa smo torej izvozili v Avstrijo:

1925: 48.489 ton in 121.000 kom. v vrednosti 65·8 mil. Din,

1927: 33.175 ton in 6.700 kom. v vrednosti 28·9 mil. Din,

1929: 47.967 ton in 480.000 kom. v vrednosti 88·2 mil. Din,

izvoz ostalih gozdnih proizvodov pa je znašal:

1925: 3·81 mil. Din,

1927: 20·49 mil. Din,

1929: 4·79 mil. Din.

Celotni izvoz gozdnih proizvodov v Avstrijo je znašal:

1925: 69·61 mil. Din,

1927: 49·39 mil. Din,

1929: 92·99 mil. Din,

odnosno:

1925: 4·4 %,

1929: 3·5 %,

1929: 4·2 % celotnega našega izvoza gozdnih proizvodov.

Francosko tržišče

Francija je bila v razdobju 1925 do 1929 v našem izvozu lesa premalo udeležena.

Naš izvoz glavnih vrst lesa v Francijo je znašal:

Izvoz stavbnega lesa v Francijo beleži 1925: 46.355 ton za 42.0 mil. Din; 1927: 32.010 ton za 28.0 mil. Din; 1929: 64.930 ton za 71.9 mil. Din. Ta vrsta lesa je bila v našem izvozu lesa v Francijo najboljša in največja po količini in po vrednosti.

Nikakega zanimanja ni pokazala Francija za naše frize in jo v naši izvozni statistiki v razdobju 1925 do 1929 ni.

V izvozu parketov je bila udeležena Francija 1925 s 159 tonami za 0.5 mil. Din; 1927: —; 1929: s 464 tonami za 0.9 mil. Din.

Izvoz drv v Francijo je bil: 1925: 736 ton za 0.17 mil. Din; 1927: 30 ton za 0.05 mil. Din; 1929: 165 ton za 0.09 mil. Din.

Ne najdemo v statističnih izkazih v izvozu oglja v Francijo nikakih podatkov v razdobju 1925. do 1929.

Furnirja v letih 1925 do 1929 nismo izvažali; pohištva pa le 1925: 40 ton za 0.6 mil. Din in 1926: 36 ton za 0.4 mil. Din.

Poleg stavbnega lesa se je po količini na francoskem trgu še najbolj uveljavil izvoz lesnih izdelkov, ki je znašal 1925: 2.025 ton za 8.8 mil. Din; 1927: 1.220 ton za 1.4 mil.; 1929: 3.500 ton za 3.8 mil. Din.

Le majhen je bil v Francijo tudi izvoz železniških pragov, in sicer: 1925: 288.000 kom. za 10.0 mil. Din; 1927: 8.000 kom. za 0.3 milijona dinarjev; 1929: 43.000 kom. za 2.2 mil. Din.

Izvoz ostalih vrst gozdnih proizvodov je znašal:

1925: 4.857 ton za 19.88 mil. Din; 1927: 3.323 ton za 22.89 mil. Din; 1929: 6.883 ton za 12.0 mil. Din, tako, da je znašal celoten izvoz gozdnih proizvodov v Francijo:

1925: 53.436 ton v vrednosti 81.78 mil. Din,

1927: 36.553 ton v vrednosti 52.59 mil. Din,

1929: 75.713 ton v vrednosti 90.90 mil. Din,

odnosno od celotnega izvoza gozdnih proizvodov po vrednosti:

1925: 5.60 %,

1927: 3.76 %,

1929: 4.15 %.

Naš izvoz lesa v Nemčijo

Tudi nemško tržišče je bilo majhen odjemalec našega lesa.

Izvozili smo v Nemčijo stavbnega lesa: 1925: 22.631 ton za 24.05 mil. Din; 1927: 21.650 ton za 18.0 mil. Din; 1929: 21.200 ton za 27.0 mil. Din.

Frizov smo izvozili v Nemčijo: 1925: 415 ton za 0.8 mil. Din; 1927: 2.874 ton za 4.8 mil. Din; 1929: 7.938 ton za 15.4 mil. Din.

Izvoz parketov je porasel od 547 ton za 1.3 mil. Din v letu 1925, na 781 ton za 1.4 mil. Din v letu 1927, na 909 ton za 1.7 mil. Din v letu 1929.

Drv smo izvozili v Nemčijo le 1925: 3.419 ton za 1.11 mil. Din, nato do 1929 nič.

Oglja v Nemčijo v razdobju 1925 do 1929 sploh nismo izvažali.

Izvoz furnirja v Nemčijo je bil: 1925: 189 ton za 0·2 mil. Din; 1927: 301 tona za 0·3 mil. Din; 1929: 159 ton za 0·7 mil. Din.

Izvoz tanina je znašal 1925: 346 ton za 1·86 mil. Din; 1927: 203 tone za 0·90 mil. Din.

Izvoz lesnih proizvodov v Nemčijo se je gibal sledeče: 1925: 1.697 ton za 7·4 mil. Din; 1927: 1.400 ton za 1·8 mil. Din; 1929: 1.950 ton za 5·5 mil. Din.

Železniških pragov smo izvozili v Nemčijo: 1925: 7.000 komadov za 0·3 mil. Din; 1927: 6.000 komadov za 0·3 mil. Din; 1929: 446.000 komadov za 23·0 mil. Din.

Ostale vrste lesnih proizvodov so dale v našem izvozu v Nemčijo: 1925: 2.889 ton za 13·56 mil. Din; 1927: 2.700 ton za 19·68 milijonov Din; 1929: 2.215 ton za 2·15 mil. Din.

Celotni izvoz gozdnih proizvodov v Nemčijo je torej znašal:

1925: 32.133 ton v vrednosti 47·66 mil. Din,
1927: 29.909 ton v vrednosti 36·28 mil. Din,
1929: 36.361 ton v vrednosti 76·45 mil. Din,

odnosno:

1925: 3·01 %,
1927: 2·60 %,
1929: 3·50 % celokupnega našega izvoza.

Naš izvoz lesa v Švico

Naš izvoz lesa v Švico je v razdobju 1925 do 1929 po vrednosti in količini napredoval.

Izvozili smo v Švico:

Stavbnega lesa 1925: 14.802 toni za 17·3 mil. Din; 1927: 20.420 ton za 54·8 mil. Din; 1929: 19.300 ton za 31·0 mil. Din.

Frizov: 1925: 240 ton za 0·5 mil. Din; 1927: 2.680 ton za 4·3 milijona dinarjev; 1929: 6.244 ton za 11·8 mil. Din.

Parketov: 1925: 254 ton za 0·4 mil. Din; 1927: 754 ton za 1·4 milijona dinarjev; 1929: 89 ton za 0·2 mil. Din.

Drva: 1925: 3.222 ton za 0·8 mil. Din; 1927: —, istotako 1929: —.

Furnirja smo izvozili: 1925: 240 ton za 0·5 mil. Din; 1927 furnirja nismo izvažali, 1929 pa 118 ton za 0·3 mil. Din.

Lesnih izdelkov: 1925: 374 ton za 1·8 mil. Din; 1927: 274 ton za 0·3 mil. Din; 1929: —.

Izvozili smo teh vrst lesa v Švico v razdobju 1925 do 1929:

1925: 19.130 ton za 21·0 mil. Din,
1927: 24.128 ton za 60·8 mil. Din,
1929: 25.751 ton za 53·3 mil. Din.

K temu prištejemo izvoz ostalih vrst gozdnih proizvodov, ki je znašal: 1925: 1.528 ton za 2·1 mil. Din; 1927: 1.929 ton za 4·8 mil. Din; 1929: 2.056 ton za 4·24 mil. Din, tako, da je znašal celotni izvoz gozdnih proizvodov v Švico:

1925: 20.658 ton v vrednosti 23·1 mil. Din,
1927: 26.057 ton v vrednosti 65·6 mil. Din,
1929: 27.807 ton v vrednosti 57·5 mil. Din.

Od celotnega izvoza gozdnih proizvodov je znašal izvoz gozdnih proizvodov v Švico po vrednosti:

1925: 1·4 ‰,

1927: 4·7 ‰,

1929: 2·6 ‰.

Naš izvoz lesa v Češkoslovaško

Pri izvozu našega lesa na Češkoslovaško opazamo, da je bil v glavnih vrstah izvoz v Češkoslovaško jako različen. Znašal je celotno: 1925: 18·05 milijona Din; 1927: 24·86 mil. Din; 1929 pa 16·32 mil. Din.

Stavbnega lesa smo izvozili povprečno 3.000 do 3.300 ton letno, izvoz frizov se je v času 1927 do 1929 neznatno povečal. Drva, tanin in pohištvo smo izvažali le 1925, in je potem izvoz teh vrst popolnoma zastal.

V našem celotnem izvozu gozdnih proizvodov je zavzemala Češkoslovaška po vrednosti:

1925: 1·14 ‰,

1927: 1·78 ‰,

1929: 0·73 ‰.

Naš les v Angliji

Dasi bi pričakovali, da Anglija, z ozirom na svojo svetovni gospodarski položaj, sploh ne bo zastopana v našem izvozu lesa, vendar vidimo, da je zlasti naš stavbni les prodrl tudi na angleško tržišče, poleg nekaterih drugih gozdnih proizvodov.

Izvoz stavbnega lesa v Anglijo je v razdobju 1925 do 1929 po vrednosti stalno napredoval in je znašal:

1925: 16.221 ton za 17·8 mil. Din; 1927: 43.830 ton za 39·9 mil. Din; 1929 pa 36.064 ton za 50·4 mil. Din.

Izvozili smo nadalje majhne količine furnirja, tanina, lesnih izdelkov: 1925 za 3·5 mil. Din; 1927 za 7·8 mil. Din; 1929 za 1·32 mil. Din, tako, da je znašal naš izvoz gozdnih proizvodov v Anglijo:

1925: 21·30 mil. Din,

1927: 47·70 mil. Din,

1929: 51·62 mil. Din,

kar je pomenilo v celotnem našem izvozu gozdnih proizvodov:

1925: 1·33 ‰,

1927: 3·40 ‰,

1929: 2·36 ‰.

Izvoz v Alžir, Belgijo in Albanijo

V našem prekmorskem izvozu, je bilo v razdobju 1925 do 1929 najvažnejše tržišče Alžir, kamor smo izvažali stavbni les, in sicer: 1925: 8.503 tone za 8·9 mil. Din; 1927: 22.000 ton za 19·3 mil. Din; 1929: 44.620 ton za 49·0 mil. Din ter železniške pragove: 1925: —, 1927: 15.000 komadov za 0·5 mil. Din; 1929: 29.000 kom. za 1·7 mil. Din.

Izvoz lesa v Alžir je znašal skupno:

1925: 8·9 mil. Din,

1927: 19·8 mil. Din,

1929: 50·7 mil. Din, kar je dalo

1925: 0·56 %,

1927: 1·42 %,

1929: 2·32 ‰ celotnega izvoza gozdnih proizvodov.

Slede nekatere države, v katere smo izvozili le prav neznatne količine lesa.

V Belgijo smo izvozili stavbnega lesa 1925: 39.555 ton za 4.9 milijona dinarjev; 1927: 11.360 ton za 10.5 mil. Din; 1929: 23.770 ton za 29.7 mil. Din.

Železniške pragove smo izvozili samo v letu 1927, in sicer 304.000 komadov za 17.0 mil. Din.

Tako je znašal izvoz naših gozdnih proizvodov v Belgijo:

1925: 39.555 ton za 4.9 mil. Din; 1927: 11.360 ton za 27.0 mil. Din; 1929: 23.770 ton za 29.7 mil. Din.

V Albanijo smo izvozili: 1925: 2.347 ton stavbnega lesa za 2.5 mil. Din in 9 ton drv za 0.02 mil. Din, skupno 2.356 ton za 2.52 milijona dinarjev; 1929 pa 5.740 ton stavbnega lesa za 5.7 mil. Din.

Celotni izvoz gozdnih proizvodov iz države v razdobju 1925 do 1929 je znašal torej:

1925: v Italijo in Ogrsko	1.119.57 mil. Din
v ostale države	464.92 mil. Din

skupno 1.584.49 mil. Din

1927: v Italijo in Ogrsko	953.06 mil. Din
v ostale države	445.75 mil. Din

skupno 1.398.81 mil. Din

1929: v Italijo in Ogrsko	1.197.70 mil. Din
v ostale države	992.31 mil. Din

skupno 2.190.01 mil. Din

I. Kaiser.

VPLIV MORJA

Vsaka večja oblika ali prikazen na zemeljski krogli ima vpliv na bližnjo ali daljnjo okolico in to v večji ali manjši meri ter po različnih vidikih. Pomislimo na reke, jezera, obširne gozdove, močvirja, stepe, pustinje, puščave, planjave, gore in gorovja, sneg in led ter končno zrak.

(Že primeroma majhno Ohridsko jezero na primer, čegar areal je 270 km², ki je deloma v naši posesti, ugodno deluje na klimatične in biološke razmere pokrajin, ki ležijo ob tem jezeru. Kaj pa šele takozvani »amerikanski sladkovodni ocean«, ki je po arealu skoraj ravno tako velik, kakor naša država. Seveda je njegov vpliv vsestransko velikanski, posebno v klimatičnem in prometnem pogledu.)

Učinek teh velikih zemeljskih oblik se pokaže na različne načine. V prvi vrsti v podnebju in vsem, kar semkaj spada, nadalje v vplivu na rastlinstvo in živalstvo; predvsem pa v vplivu na človeka in njegovo tvorbo. Take prirodne veletvorbe na svetu lahko pospešujejo, ali pa ovirajo rastlinsko in živalsko življenje, predvsem pa človeška podjetja in to v vsakem oziru. V tropah ali pa v polarnih pokrajinah je delo otežkočeno ali pa celo onemogočeno. Skozi pragozd, močvirja, puščave, visoke gore itd. se ne more prodirati ali pa prav težko. Posebno moramo

omeniti geopolitično važnost teh veleform na potek državnih meja in pa konfliktov, ki na tem področju vzrastejo. Neprecenljive vrednosti so tudi take veleforme za promet (v pozitivnem ali v negativnem smislu). Navzlic človeški tehniki, ki koraka zmagoslavno v neznano bodočnost, se pa vendarle človeku do danes ni posrečilo popolnoma odstraniti ali omejiti vpliv nekaterih teh prirodnih veleform, akoravno zamoremo tozadevno pričakovati še presenetljivih uspehov.

Spričo teh nepobitnih dejstev, katere dnevno vidimo in občutimo, je lahko razumljivo, da taka veleforma, kakor je svetsko morje, mora prav posebno učinkovati na zrak, dalje na ono črto, kjer se morje dotika zemlje, na zemljo samo in končno na vse rasilinsko, živalsko in človeško življenje na zemeljski krogli.

Da je morje res veleforma v pravem pomenu besede, razvidimo iz dejstva, da zavzema morje približno 70% celokupnega zemeljskega površja. Ako si pa pogledamo južno polkroglo, vidimo, da je tamkaj samo 17% suhe zemlje in 83% morja; ako pa globus tako zabrnemo, da je skoraj vse morje na eni polkrogli, potem imamo na vodni polkrogli nič manj kot 91% morja in samo 9% suhe zemlje, to se pravi, da zemlja kar zgine v tej ogromni masi vode. Ta masa morja, ki obenem od voluma celokupne zemlje v iznosu 1.082.000.000 km³ zavzema celih 766.000.000 km³ ali 76%, od celokupne teže zemeljske krogle v iznosu 6 kvadrilijonov kg pa nič manj kot 1.300 trilijonov kg, je tako ogromna, da mora na ostale zemeljske prikazni in pojave, namreč na suho zemljo in na zrak, na rastlinstvo, živalstvo in človeka, kar najmočnejše vplivati.

Neposredno vpliva morje na obale suhe zemlje oz. v bližini; posredno pa bodisi potom struj, bodisi morskih vetrov, ki daleč v notranjost segajo, odnosno drugih zračnih pojavov, prihajajočih z morja, ki izzivajo v notranjost kontinentov velike vremenske prevrate. Pomislimo samo na vpliv severnega dela Atlantskega oceana ali pa Severnega ledenega morja. Ti klimatični pojavi Severno-atlantskega oceana in njegovega največjega dela Severnega ledenega morja, kakor tudi morske struje (predvsem zalivska struja) prav posebno pomembno vplivajo na večji del evropskega kontinenta, pa tudi na severno Azijo in severno Ameriko tjadoli do Mehikanskega zaliva.

Bližje nam je pa Romansko sredozemno morje, oz. njegovi deli, kojih eden je Adrija ali Jadransko morje. To Romansko sredozemsko morje oz. Adrija, imata kot oddaljena dela svetskega morja svoje posebnosti in sicer v klimatičnih razmerah, v velikosti in globočini morja samega, v njegovih sestavinah, v gibanju, v rastlinstvu in živalstvu, v rudnih snoveh ter v vplivu vseh teh pojavov na zemljo in zemeljsko življenje tistih pokrajin, ki so pod neposrednim ali posrednim vplivom morja.

V primeru z Atlantskim oceanom ali celo s svetskim morjem je Sredozemno morje majhno (3.000.000 km², Jadran pa samo 230.000 km²). Sredozemno morje in njegov najmanjši samostojni del — Jadran — ravno v klimatičnem oziru vplivata na vse pokrajine okoli Sredozemskega morja, več ali manj globoko segajoč v notranjost zemlje. Pomislimo samo na sredozemske zapadne vetrove, na »lebeche«, na etesije, na mrzle »padajoče« vetrove, od obal Kavkaškega gorovja do Lionskega zaliva (mistral). Jadransko morje samo ima tudi svoje lastne vetrove, ki blagodejno ali pa neprijetno vplivajo, omenimo zapadnik, maestral, burjo, ki je kot taka originalno jadranskega izvora in pa »sciocco«, ki se sicer

ne porodi na Jadranu, ki pa vendar postane na njem posebno občuten. Segi do Donave.

Toda klimatični učinki oceanov in njihovih delov niso edini učinki. Kakor zemlja in zrak imajo namreč tudi morja svoje posebne lastnosti in svoj način vplivanja na zemljo, na zrak, na biološke razmere, na človeka in na vse, kar je s človekom v zvezi. Nekatera svojstva ima morje skupno s suho zemljo (tako govorimo o vertikalni in horizontalni razčlenjenosti), isto tako lahko rečemo, da je snovna sestava deloma podobna suhozemeljski, ravno tako tudi lahko govorimo o rastlinah, živalih in pa rudninah, katere vsebuje ali krije morje, kakor zemlja, oz. zrak. Vendar pa ima morje toliko posebnih lastnosti, da se bistveno razlikuje od kopnozemeljskega vodovja, še bolj pa od suhe zemlje same ter od zraka, ki obdaja zemeljsko kroglo. Te posebne lastnosti se ne dajo primerjati ne z lastnostmi zemlje, niti z onimi zraka. Naj navedemo samo nekatere posebnosti, ki so izključna last morja: kemične sestavine morske vode so drugačne kakor one kopnozemeljskih voda; morska voda ima pa še druge posebnosti: slanost, okus, pline, prozornost, gostota, barvo, posebno pa gibalne lastnosti, ki so morju v največji meri lastne, kakor plimovanje, struje in valovanje. Dočim prikazujejo tudi jezera in reke valovanje in struje, se vendar ne dajo primerjati z morskimi strujami in valovi. Plimovanje pa je posebna lastnost morja, ki ji v kopnozemeljskem vodovju z neko izjemo ni primere. Postranska morja in njihovi deli seveda nimajo niti tako močnega valovanja, niti izdatnih struj in le malo občutno plimovanje. To zadnje velja posebno za Jadran.

Kar se pa tiče bioloških razmer, so bistveno drugačne kakor na zemlji ali v zraku, bodisi v rastlinstvu ali pa živalstvu. Isto velja tudi za morski promet.

Dr. L. L. Boehm

STAROST TRGOVSKIH LADIJ

Mnogo se govori in sliši o težkem položaju svetovne trgovske plovbe. Nahaja se v štadiju naraščajočega tekmovanja. Mnogo se razpravlja tudi o gradbi novih ladij, in sicer se opozarja pri tem večinoma na nevarnost zastaranja ladij. Spričo velike tonaže svetovnega trgovskega brodovja, ima kakovost posameznih ladij brez dvoma dosti večjo vlogo kot v časih normalnega razmerja med tonažo in tovorom. Ne smemo pa pri tem napačno sklepati, da bi bilo brodovje zato, ker je zaposleno, tudi slabše kakovosti in v veliki meri zastarelo. Glavno zlo sedanje plovbe — in to se mora izrecno poudariti — je pač zmanjšanje svetovnotržnega obsega. Tudi popolnoma moderno brodovje bi sedaj le težko dobilo popolno in rentabilno zaposlitev; na drugi strani je pa res, da bi imelo kvalitativno slabo in modernim razmeram ne odgovarjajoče brodovje posebno malo opravka.

Za nemško trgovsko brodovje je stvar v toliko drugačna kot za druga brodovja, ker je morala Nemčija večino trgovinskih ladij po določenih miru in Versailles izročiti zmagovalcem in si je morala trgovsko brodovje skoraj v celoti na novo zgraditi. To dejstvo samo na sebi seveda glede kvalitete še nič ne dokazuje; kajti tudi druge države s pomorsko trgovino so v zadnjih letih dale ladjo za ladjo v delo. Tehnika ladjedelstva je zlasti v zadnjem desetletju izredno hitro napredovala. Omenimo naj le motorne ladje. Če hočemo v mednarodnem tekmovanju uspeti, moramo

Seznam tonáže in števila ladij.

Gradbeno leto po Lloyds Register														Skupna tonaža	Od tega motornih ladij
Ime družbe	pred 1914		1914—1918		1919—1923		1924—1928		1929—1933						
	Šte- vilo	Tonaža	Šte- vilo	Tonaža	Šte- vilo	Tonaža	Šte- vilo	Tonaža	Šte- vilo	Tonaža	Šte- vilo	Tonaža			
Hapag	17	53.289	6	35.129	72	423.138	36	285.388	12	112.528	143	909.472	37	273.290	
Lloyd	14	86.477	4	35.765	41	267.647	24	214.187	8	100.747	91	704.823	7	45.031	
Hansa	2	12.415	6	47.966	20	111.839	10	81.519	4	30.337	42	284.076	6	47.678	
Afrika Rdrr.	5	22.842	1	3.118	11	650.054	2	19.106	—	—	19	110.120	—	—	
Hamburg-Süd	2	8.679	3	31.940	8	55.529	5	63.174	2	27.752	20	187.074	6	63.365	
Nippon Jušen Kaisha	33	234.473	17	113.476	31	209.918	8	39.435	9	119.983	98	717.285	11	135.049	
Comp. gén. Transatl.	42	235.307	12	64.778	18	129.538	3	66.986	18	155.914	93	652.523	3	40.590	
P. and O.	1	10.946	4	36.274	19	200.805	8	113.762	7	106.822	39	468.609	—	—	
Royal Mail	7	62.356	7	50.796	17	115.936	6	77.289	4	56.547	41	363.424	13	157.643	
Union Castle	11	105.901	1	11.299	6	63.744	4	42.747	4	62.507	26	286.198	5	82.570	
Cunard Line	2	82.797	1	45.647	8	147.200	8	71.912	—	—	19	347.556	—	—	
White Star Line	5	109.889	4	41.161	4	126.396	1	18.724	2	54.702	16	350.872	2	54.702	
"Italia"	4	22.874	3	22.770	13	141.135	15	239.970	4	139.039	39	565.788	13	190.229	
Nederland	1	7.503	7	54.948	13	95.608	4	44.562	11	113.857	36	316.478	17	167.836	
Wilhelmsen-Oslo	6	26.796	10	63.681	15	78.727	14	77.861	12	81.584	57	328.649	35	204.966	
Svenska Ostasiatiska	4	15.055	1	5.412	4	19.416	3	15.071	4	25.832	16	80.786	7	40.903	
Forende Dampskibe	54	121.542	13	25.831	24	62.430	7	12.450	5	8.935	103	231.188	13	45.278	
United States Lines	—	—	1	48.943	9	80.033	—	—	2	54.289	12	183.265	—	—	

uporabiti torej nov ladijski material, opremljen z najmodernejšimi tehničskimi izumi. Če si hočemo napraviti sodbo o kvalitetni vrednosti posameznih brodovij, jih moramo primerjati glede starosti, moramo upoštevati število motornih ladij v razmerju do drugih ladij itd. V članku prinašamo seznam o ladjah raznih trgovskih družb; seznam je sestavljen v Hamburgu in prinaša zato na prvem mestu nemške družbe, pet po številu, nato pa trinajst najvažnejših angleških, ameriških, francoskih i. dr. družb.

Pri nemških družbah Hapag, Lloyd, Hansa in Hamburg-Süd je 45, 45, 40 in 50 odstotkov tonaže — v gornjem vrstnem redu — starih pod deset let. Ugodnejši odstotni del ima »Italia« s 66 odstotki in Nederland, Svenska Ostasiatiska, Peninsular and ariental (okrajšano P. and O.) ter Wilhelmsen-Oslo vsaka s približno 50 odstotki. Bistveno neugodnejše je razmerje pri družbah Cunard, White Star in Nippon Jušen Kaiša s povprečno 20 odstotki, dalje pri United States Lines s 30, pri Compagnie Générale Transatlantique s 35 odstotki itd. Nemške ladje, ki prometujejo po severnem Atlantiku, so razen italijanskih, ki pa uporabljajo drugo pot, povprečno mlajše kot druge.

Nad dvajset let starih ladij ima Hapag 6 odstotkov, Lloyd 12, Hansa in Hamburg-Süd po 5; nižji so odstotni deli pri družbah »Italia« s 4, Nederland ter P. and O. z 2 $\frac{3}{4}$ %. A družba Cunard ima nad dvajset let starih ladij 25 odstotkov, White Star 30, Nippon Jušen Kaiša 30, Union Castle 35, Compagnie Générale Transatlantique 35, Royal Mail 17 in pol, Forende Dampskibs 50, Svenska Ostasiatiska 20, Wilhelmsen-Oslo 10% itd. Vidimo, da imajo stare angleške, francoske in japonske družbe relativno največ nad dvajset let starih ladij.

Zelo merodajno za kvaliteto presoj tonaže je razmerje motornih ladij do drugih. Pri Hapag je motornih ladij 30 odstotkov vse tonaže, pri Lloyd 6 in pol, pri Hansi 17 in pri Hamburg-Süd 34 odstotkov. Cunard, United States Lines ter P. and O. nimajo sploh nobene motorne ladje, Compagnie Générale Transatlantique jih ima 6 odstotkov, White Star 16, Nippon Jušen Kaiša 19, Forende Dampskibs 19 in pol, Union Castle 29, »Italia« 33 in pol, Royal Mail 43 in pol odstotka, Svenska Ostasiatiska 50! Nederland 53! in Wilhelmsen-Oslo celó 62 in pol %!

Upoštevane pa v našem seznamu niso one ladje, ki so v delu, in teh je zlasti v Franciji in Angliji veliko; z upoštevanjem tudi teh ladij bi se razmerje v marsičem zelo izpremenilo.

Lastniki ladij morajo po splošnih načelih gledati na to, da povprečna starost ladij ne presega dvajset let in da ostane zmeraj normalna. Če se torej pri brodogradnji uvajajo izboljšanja, modernizacija in tudi dopolnila, se mora to le pozdraviti, je potrebno in se mora trajno ponavljati. Z eno besedo: problem gradbe ladij se mora obravnavati pozitivno!

Dr. V. Š.

NAŠE RUDARSTVO

Rudarstvo tvori pri nas jako važno gospodarsko stroko. V to stroko je vloženega mnogo kapitala, ki pa je v pretežni meri tujega izvora.

Težka kriza je povzročila tudi v tej stroki izpremembe, ki so škodljivo vplivale na pridelovalni napredek. Kako je splošna kriza prizadela našo rudarsko proizvodnjo, kaže sledeči pregled o najvažnejših vrstah rud:

Proizvodnja premoga je znašala 1929: 4.578.143 ton; 1930 je nazadovala na 4.179.593 ton, 1931 na 3.929.333 ton in je upadla 1933 na le 3.234.377 ton.

Ogromen padec proizvodnje izkazuje proizvodnja železne rude. Proizvodnja te rude je znašala: 1929 427.944 ton, 1930 je dosegla 431.118 ton. Po tem letu je pričela proizvodnja močno upadati in je znašala 1931 133.413 ton, 1933 pa 52.465 ton.

Nazadovanje proizvodnje kaže tudi proizvodnja lignita. Proizvedli so naši rudniki 1929 1.056.738 ton te rude, 1931 1.033.519 ton, 1933 pa le še 914.651 ton.

Povsem obratno sliko pa kaže proizvodnja bakrene rude. Ta proizvodnja je znašala 1929 329.282 ton, 1930 493.452 ton, 1932 je upadla na 278.713 ton in v letu 1933. dosegla 574.870 ton.

Močno nazadovanje proizvodnje v poslednjih letih so doživele tudi sledeče vrste rud:

Piritova ruda je upadla od 60.110 ton v letu 1929. na 20.770 ton 1933, 1932 pa je bila celo nižja nego 1933, marveč le 15.729 ton.

Boksitova ruda je znašala 1929 112.809 ton; nazadovala je 1932 na 67.087 ton in porastla 1933 na 80.855 ton.

Proizvodnja kromove rude je nazadovala od 57.140 ton v letu 1931. na 23.427 ton v letu 1933.

Lep in stalen napredek pa dokazuje svinčena in cinkova ruda. Leta 1929. je znašala proizvodnja teh rud 112.809 ton, naslednje leto 183.823 ton; 1931 je porastla proizvodnja na 371.156 ton, 1932 na 554.504 tone in dosegla 1933 najvišjo točko s 685.762 tonami.

Rudninska sol v svoji proizvodnji ni kazala posebnih izprememb. Od 44.562 ton v letu 1929., je porastla na 52.955 ton v letu 1932., in znašala 45.114 ton v letu 1933.

Nekoliko boljše od skoraj splošnega nazadovanja proizvodnje rud pa se je gibala rudniška topilniška industrija. Proizvodnja surovega železa je dosegla 1931 s 37.735 tonami najvišjo točko; 1932 je nazadovala za 9.972 ton in nato 1933 dosegla povprečno višino proizvodnje leta 1929., ko je znašala 30.800 ton.

Proizvodnja surovega bakra je porastla od 20.675 ton v letu 1929. za 30.159 ton v letu 1932. in se zvišala lansko leto na 40.318 ton.

Proizvodnja surovega svinca je znašala 1930 10.048 ton, 1932 8.321 ton, 1933 pa 6.321 ton.

Surovi cink je izkazoval proizvodnje l. 1929. povprečno 6.290 ton, upadel naslednje leto na 5.504 tone, 1931. na 4.508 ton in je l. 1933., po velikem padcu proizvodnje v letu 1932., ko je znašala le 2.530 ton, znašala 3.462 ton.

Ta pregled o naši rudarski proizvodnji kaže, da je splošno težko gospodarsko stanje, v dokajšnji meri prizadelo tudi našo rudarsko industrijo in s tem oslabilo socialni položaj rudniškega delavstva.

I. K.

NAŠE GOSPODARSTVO OB KONCU LETA 1934.

Vse naše gospodarstvo stoji od dne 9. oktobra 1934 dalje v znamenju smrti Nj. Vel. kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Splošna narodna žalost, ki je zajela vse kroge, ni mogla ostati brez vpliva na gospodarsko življenje. Vse gospodarske korporacije so se spominjale na svojih sejah velikega pokojnika, poslale sožalne izjave ter se po svojih zastopnikih udeležile pogreba. Naravno je tudi, da je na dan pogreba in po smrti zastal promet, ker so bili lokali zaprti. Do 21. novembra je trajala globoka narodna žalost.

Pred 9. oktobrom smo zabeležili dva pomembna dogodka: 40letni jubilej srbskega združništva in akcijo Svoji k svojim, katere vrhunec je bilo javno zborovanje v Unionu. Srbsko združništvo sicer ni tako razvito kot naše, vendar pa je radi svoje enotnosti postalo moč, mimo katere ne more iti splošna državna politika v Srbiji. Akcija »Kupuj domače blago« je bila zelo potrebna in bi bilo prav, da bi bila stalno v teku ter opozarjala vedno in vselej naše ljudstvo, kaj je nujno potrebno. V ospredju zanimanja so bila v novembru davčna vprašanja. Z ozirom na določila davčne novele iz februarja o minimalni pridobitni in poostreno davčno prakso so se letos cenitve dohodkov pri obvezanih pridobitni znatno zvišale. Tako so znašale v Ljubljani lani 22 milijonov Din, za 1934 pa (po prvotni cenitvi) 54 milijonov Din, kar bodo najbrže davčni odbori znatno znižali, vendar pa je gotovo, da bo višina večja kot lani v splošnem in tudi pri posameznikih. Zvišanje ocen je dalo povod za solidarno akcijo ljubljanske trgovine in obrti ter industrije dne 22. novembra, ki je privedla do delnih uspehov. Voditelji slovenskega gospodarstva so se zglasili na pristojnih mestih ter pojasnili težavni položaj našega gospodarstva. Obiskali so tudi pomočnika ministra financ g. ing. Nedeljkičiča, ki je prispeval v Ljubljano in mu obrazložili vse zahteve in težnje našega gospodarstva. Pokazalo se je, da je del ostrin izzvalo že apliciranje zakona samega, deloma pa jih je povzročila davčna praksa. Zato bodo morali iti napori naših gospodarskih krogov v dve smeri: za novelizacijo zakona in dosegajo milejše prakse.

V mesecu novembru je bil za naše gospodarstvo važen termin 15. november. S tem dnevom se je začelo odplačevanje kmetijskih dolgov. Ta dan je zapadlo 6% obresti za kmečke dolgove od aprila 1932 pa do novembra 1934. Velik del dolžnikov se je odzval, še večji del dolžnikov pa čaka, da poteče zakoniti rok 30 dni za plačilo obveznosti, ki zapadejo 15. decembra. Trenutno še niso zbrani vsi podatki, vendar se vidi, da so kmetje večinoma odplačali svoje obveznosti, mnogo pa jih je še vedno, ki ne morejo plačati in tako tem tudi zaščita ne pomaga dosti. Zaradi tega je bil tudi na skupščini Glavne združne zveze v Zagrebu dne 2. decembra sprejet predlog, da mora biti obrestna mera za kmečke dolgove še nižja, kar je posebno važno za Slovenijo, kjer se kmetu obrestna mera ni dosti znižala s fiksiranjem na 6%, ker je bila že prej itak le malo višja kot 6% in poleg tega so združniki zahtevali, da se izvede prava konverzija kmečkih dolgov. Sicer pa bomo po izkušnjah videli, v kakšno smer naj se razvija zaščita kmeta v bodoče. Pojavljajo pa se že predlogi, kakor smo jih slišali na zadnji plenarni seji Zbornice za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani, da se naj kmečka zaščita ukine.

Na zakonodajnem polju nam je omeniti, da je 7. novembra izšel pravilnik k uredbi o zaščiti kmeta z dne 26. avgusta letos. Poleg tega smo dobili tudi novo uredbo o zaščiti denarnih zavodov in njih upnikov, nadalje uredbo o zmanjšanju režijskih stroškov denarnih zavodov pod zaščito, uredbo o zaščiti kmetijskih kreditnih zadrug in njihovih zvez in uredbo o zmanjšanju režijskih stroškov gospodarskih podjetij. Večinoma nove uredbe niso prinesle posebnih novosti, edino uredba o zaščiti denarnih zavodov in njih upnikov je prinesla važnejše izpremembe, ki so zlasti v tem, da bo odslej postopek za zavode pri pretvoritvi vlog v delnice enostavnejši. Ravnotako so izpremenjena določila o predlaganju načrtov za odplačila itd. Stvarno pa bo položaj upnikov pri zavodih, ki ne bodo izvedli konverzije vlog v delnice, ostal za vlagatelje isti.

Ker se prav za prav vprašanje naših denarnih zavodov tudi z novimi uredbami ni dosti izpremenilo, predvsem ker je ostalo nerešeno glavno vprašanje, odkod nova sredstva, zato je na nedavnem predavanju v okvirju Ljudske univerze predlagal bivši trgovinski minister in glavni tajnik Zbornice v Ljubljani g. Ivan Mohorič, da naj bi Narodna banka dala denarnim zavodom na razpolago potrebne kredite vsaj za izplačilo vlog do 10.000 Din. Teh je 366 milijonov Din

pri zaščiteneh zavodih in bi se z izplačilom teh vlog zelo dvignilo zaupanje. Seveda je celo pričakovati, da niti vseh teh vsot denarni zavodi ne bodo rabili, saj bodo vlagatelji pustili svoj denar v denarnih zavodih, ko bodo videli, da lahko svoje vloge vsak čas dobe.

Nadalje smo dobili v decembru tudi dve novi uredbi, ki sta pa bistveno skoro neizpremenjeno stari, uredbo o javnih delih ter uredbo o banovinskih trošarinah. V ostalem pa ima ministrski svet tudi na podlagi določil čl. 51. (v predlogu finančnega zakona za 1935/1936) možnost kot tudi po prejšnjem zakonu uveljavljati naredbe z zakonsko močjo v svrhu urejenja in olajšanja gospodarskih razmer v državi kakor sploh pospeševanja gospodarske delavnosti. Vendar se mora ta naredba predložiti narodnemu predstavništvu. S tem se odpira široko polje zakonodajnega dela za vlado, ki ima možnost brez dolgotrajne razprave v obeh domovih takoj ukrepati vse potrebno za korist gospodarstva. Ravno tako ima tudi možnost v okvirju državnega proračuna izvajati nove ukrepe za varčevanje.

Nadalje je bila v mesecu decembru sklenjena in objavljena cela vrsta izprememb v carinah, zlasti pa so važne izpremembe v dosedanjih carinskih olajšavah.

Za splošno oceno položaja našega gospodarstva pa navajamo tele stavke iz poročila Narodne banke za tretje četrtletje 1934, kakor jih objavlja v svojem zadnjem trimesečnem poročilu: V tretjem četrtletju je moglo biti poleg sezonskega zabeleženo tudi gotovo konjunktorno izboljšanje v položaju našega gospodarstva. To se vidi predvsem v položaju naših državnih financ, v katerih se vedno bolj javljajo tendence splošnega ozdravljenja narodnega gospodarstva. Skupni državni dohodki niso samo za 5,8% višji kot v tretjem četrtletju 1933, ampak so bili v avgustu in septembru celo višji kot je bil proračun. Drug značilen pojav je povečanje zunanje trgovine. Tudi cene rastlinskih proizvodov so se popravile. V industriji je nastopilo občutno izboljšanje v primeri z lanskim letom. (Op. pisca: Povečanje državnih dohodkov v avgustu in septembru je izrazito sezonskega značaja, ker je avgusta zapadlost velikega dela neposrednih davkov.) Gibanje hranilnih vlog v naši državi ne izkazuje posebnega izboljšanja. Dne 1. januarja so znašale letos v naših denarnih zavodih hranilne vloge 9.830 milj. Din, dne 1. septembra pa so znašale 9.888 milj. Din. Toda ves ta dvig vlog je pripisovati predvsem privilegiranim denarnim zavodom. Tako so vloge pri Državni hipotekarni banki narasle od 910,6 milj. dne 1. februarja 1934 na 999,4 milj. dne 1. oktobra. V istem razdobju so narasle vloge na knjižice pri Poštni hranilnici od 588,7 na 703,5 milj. Din. Zanimivo je, da so vloge pri Poštni hranilnici v oktobru padle in s tem prekinile dolgotrajno naraščanje. V oktobru so se vloge na knjižice zmanjšale za 11,9 milj. V novembru so potem vloge narasle za 0,4 na 692,0 milij. Din.

H koncu navajamo še nekaj podatkov o stanju Narodne banke za 8. december, to je za zadnji letošnji objavljeni izkaz (v oklepajih navajamo podatke za 30. september 1934, vse v milj. Din):

Aktiva: zlato 1.823,25 (1.826,5), devize in valute 166,87 (117,07), skupna podlaga 1.989,6 (1.943,6), devize izven podlage 54,8 (53,04), kovani denar 187,7 (161,1), menična posojila 1.575,4 (1.594,75), na vrednostne papirje 235,86 (238,94). Pasiva: bankovci v obtoku 4.283,8 (4.297,7), državne terjatve 3,4 (3,55), žirovni računi 660,5 (581,4), razni računi 645,6 (627,4), skupno obveznosti po vidu 1.311,9 (1.162,34), obveznosti z rokom 788,8 (819,0), skupno kritje 35,55%, od tega v zlato 32,58%.

D. P.

Ljubljana, dne 15. decembra 1934.

SVETOVNI BLAGOVNI TRGI PRIJAZNEJŠI

Ze v oktobru so mednarodni sirovinski trgi kazali znake boljšanja; v novembru se je ta razvoj še bistveno ojačil. Daleko pri večini blagovnih vrst so se cene utrdile; tako na primer cene žita in maščob, srebra in vlaknatega blaga. Najbolj si je opomogla koruza, in sicer za več kot 20 odstotkov; za njo prideta sirova džuta in maslo. Padci so bili pa mnogo bolj skromni in so dosegli le pri merino-volni, pri cinku in začasno tudi pri kavčuku 6 do 8 odstotkov. Ameri-

ška politika glede nakupa srebra se dosledno nadaljuje, pri čemer je udeležena seveda tudi sodelujoča špekulacija. Kot posledica odtoka srebra iz Kitajske v Ameriko se pričakuje razvrednotenje kitajske vrednote, kar bo naravno povzročilo zopet nova gospodarska vznemirjenja, najprvo seveda na Daljnem vzhodu.

Najkrepkejši pogonski činitelj za utrditev trgov je bilo upanje, ki ga stavijo v poživljenje ameriške gospodarske konjunktore v prvih mesecih leta 1935. Predsednik Roosevelt hoče tudi zasebno gospodarstvo pritegniti močneje k sodelovanju.

Svetovni trgi žita so si po prejšnjem padcu nalahno opomogli in sicer tudi v Argentini, kjer je bil prodajni pritisk vsled pričakovanega dobrega pridelka posebno hud. Ze nekoliko časa se javljajoča pičlost krmilnega žita se je javila zlasti v močnem dvigu koruznih cen. — Trgi sirovega masla so bili v začetku decembra zopet trdnješi. Bližajoči se božični prazniki so jim slednjič še bolj pomagali.

Od kolonialnega blaga sta se kava in čaj obdržala na prejšnji višini, prav tako sladkor, dočim je kakao nekaj padel. — Sicer pa na trgu kave ni bilo posebnega zanimanja, razen za bolj cenene vrste. — Na trgu čaja je dal nekoliko pobude končno doseženi sporazum o znižanju izvozne kvote od 87 in pol na 82 in pol odstotka, pričenši s 1. aprilom 1935. Dvomijo pa, če bo moglo to znižanje ustvariti boljše konkurenčno razmerje proti kavi. — Zdi se, da je doba izredno nizke sladkorne cene za nami.

Tendence v skupini vlaknin kaže, kot že omenjeno, navzgor. Izjema so bili le volneni trgi. V Avstraliji je omejitev ponudbe pomnožila zaloge. Povpraševanje se je omejilo v prvi vrsti na cenejše blago, ki je bilo zato v ceni tudi bolj odporno. — Izhajajoč od nakupnega gibanja v Egiptu in Indiji je bil tudi ameriški bombažev trg prijaznejši. Farmerji so od poljedelskega urada izsilili omiljenje v omejitvi pridelovanja v bodočem letu. — Izrečno trden je bil trg sirove džute; izvršili so se večji nakupi od strani Angležev, Italijanov, Francozov in tudi Nemcev. — Tudi na trgih lanu se je naraščanje cen nadaljevalo. Skupna vsota dosedanjih zaključkov iz novega pridelka se ceni na 30.000 ton.

Na kovinskem trgu je kupčija zavozila zopet v mirnejši tir. Kljub pogajanjem ki imajo za cilj obstoj dosedanje produkcije — da se produkcija torej ne pomnoži — je bil položaj na bakrenih trgih negotov in pretežno slabši. — Ostra kontrola londonske cinove zveze je preprečila večja kolebanja na trgih cina. Očividno se računa s pričetkom novega leta z obnovo nakupovanja zlasti od strani Zedinjenih držav. — Povpraševanje po svincu je ostalo dobro; mali pritisk, ki ga opazimo v ceni, izhaja iz velikih zalog in iz rastoče cene srebra. — Odpoved mednarodnega cinkovega kartela po avstralsko-angleških producentih je dovedla do nadaljnjega padca cinkovih notacij, ki so se tem bolj približale onim svinca. Končna odločitev o nadaljnjem obstoju kartela se pričakuje s koncem decembra. — Angleški premog se bori z nezmanjšano konkurenco nemškega in poljskega premoga.

Na trgu kavčuka so cene vsled nesoglasja glede omejitve produkcije padle, a upa se na skorajšnji sporazum. Obstoji tudi veliko upanje na Ameriko, ki je največji konsument kavčuka.

Podamo običajni pregled nekaterih glavnih blagovnih vrst:

Blago	Borza	Začetek oktobra	Začetek nov.	Začetek dec.
Pšenica	Chicago	102'75	94'87	98'50
Kava	New York	7'61	6'91	6'92
Sirovi sladkor	New York	1'92	1'78	1'81
Maslo	Chicago	9'20	9'42	10'77
Bombaž	New York	12'70	12'45	12'80
Volna	Bradford	25'—	25'—	23'50
Džuta	London	14'62	15'—	16'50
Lan	London	13'87	13'50	13'75
Baker	New York	6'55	6'72	6'57
Cin	New York	51'30	51'10	51'25
Svinec	London	10'50	10'87	10'69
Srebro	New York	49'87	52'87	55'—
Kavčuk	New York	14'81	14'—	13'18

Zir.

SVETOVNA PRODUKCIJA ŽELEZA IN JEKLA

Od leta 1925 do 1929 je narasla svetovna produkcija surovega železa za 28.1%, svetovna produkcija surovega jekla za 33.2%. Od leta 1929 dalje je bil razvoj sledeči (v tisočih ton):

Dežela	Surovo železo				
	1929	1930	1931	1932	1933
Zedinjene države	44.474	33.087	19.295	9.144	14.005
Nemčija	13.401	9.694	6.063	3.933	5.266
Saarsko okrožje	2.105	1.912	1.515	1.349	1.591
Rusija	4.892	5.037	4.856	6.217	7.210
Francija	10.364	10.035	8.199	5.537	6.366
Vel. Britanija	7.711	6.296	3.833	3.630	4.154
Belgija	4.041	3.394	3.198	2.784	2.729
Luksemburg	2.906	2.473	2.053	1.960	1.872
Italija	727	588	553	495	553
Češkoslovaška	1.645	1.437	1.165	450	503
Poljska	704	478	347	199	308
Japonska	1.515	1.656	1.408	1.542	1.555
Ves svet	98.700	79.900	55.800	39.800	48.400

	Surovo jeklo				
	1929	1930	1931	1932	1933
Zedinjene države	58.863	42.376	27.352	14.445	24.648
Nemčija	16.246	11.539	8.292	5.759	7.586
Saarsko okrožje	2.209	1.935	1.538	1.463	1.687
Vel. Britanija	9.790	7.415	5.466	5.500	7.305
Rusija	5.551	5.081	5.416	5.900	6.649
Francija	9.699	9.447	7.822	5.640	6.594
Belgija	4.109	3.390	3.110	2.809	2.700
Luksemburg	2.702	2.270	2.035	1.956	1.833
Italija	2.132	1.743	1.527	1.497	1.807
Poljska	1.377	1.237	1.037	551	839
Češkoslovaška	2.098	1.832	1.479	683	767
Japonska	2.343	2.239	1.864	2.360	2.977
Ves svet	121.500	96.000	70.000	51.000	67.800

Kakor vidimo, je padec, povzročen po svetovni krizi, katastrofalen. Leta 1932. so napravili le še 40.3% toliko surovega železa kot l. 1929., surovega jekla pa 42%. Le Rusija in Japonska sta leta 1932. več producirali kot leta 1929. Šele preteklo leto je prineslo oddih; produkcija surovega železa je napram letu 1932. narasla za 21.6%, produkcija surovega jekla pa za 33 odstotkov.

Poglejmo nekatere države! V Zedinjenih državah je produkcija železa v razdobju 1929/1932 padla skoraj za 80 odstotkov in se je od l. 1932. na l. 1933. popravila za 53 odstotkov; produkcija jekla je l. 1929/1933 padla za 75 odstotkov in je narasla od l. 1932. na l. 1933. za 70 odstotkov; (seveda pa ta dvig absolutno niti oddaleč ni tolikšen kot prejšnji 75 odstotni itd. padec, ker so številke, iz katerih izhajamo, v obeh slučajih čisto druge). Pri Nemčiji vidimo najprvo 77 odstotni (železo) in 64 odstotni padec (jeklo), nato pa 34 odstotni in 32 odstotni dvig; pri Veliki Britaniji — 53% in — 44%, nato pa + 14% in + 35%, pri Češkoslovaški — 73% in — 70% ter + 12% in + 12%, pri Poljski — 72% in — 60% ter + 55% in + 52%, itd.

Skupna produkcija surovega železa je lani toliko narasla, da je znašala že skoraj polovico (49%) one iz leta 1929., skupna produkcija surovega jekla se je pa povzela nad polovico produkcije iz leta 1932. (55.8%). Leto 1932. je bilo med zadnjimi petimi leti na slabše; tedaj se je preokrenilo, in obstoji upanje, da bo trajal ta preokret naprej.

KARTELI NA JAPONSKEM

Japonska je učenka Evrope. Kakor marsikje drugod je učenka tudi v tvorbi kartelov prekosila svojo učiteljico. Ni dosti strok na Japonskem, ki bi ne hile kartelirane. Glavna naloga kartelov je ureditev produkcije in organizacije eksporta; manj važna jim je določitev cen.

Najstarejši in najtrdnjši japonski kartel je »Japan Papers Manufacturers Association«; ustanovljen je bil že leta 1880., a se z ureditvijo produkcije peča šele od junija l. 1920. naprej.

Najvažnejši kartel japonske industrije je »Japan Cotton Spinners Association« (cotton-bombaž). Ustanovljen je bil leta 1882.; ker obsega 98 odstotkov vse bombaževe industrije, je njegova moč absolutna. Njegovo udeleževanje se tiče v prvi vrsti ureditve produkcije in je od svojega obstoja dalje že enajstkrat produkcijo omejil; sedanja redukcija je 19odstotna.

Za Japonsko zelo važen kartel je kartel svilenih predilnic; ustanovljen med svetovno vojno je pričel s svojim pravi delovanjem šele v aprilu 1927, ko je 11 velikih svilenih predilnic prvič sklenilo produkcijsko omejitve, in sicer za 12%. Sledile so nadaljnje redukcije; od lanskega julija dalje velja 33odstotna omejitev kapacitete. Produkcija svilene preje za domači konsum je omejena z 21 odstotki.

Industrija umetne svile je bila kartelirana v novembru 1927; tudi temu kartelu je glavni namen ureditev produkcije. Slednjič s 30 odstotki reducirana produkcija je od decembra 1932 dalje popolnoma prosta, ker doživlja japonska industrija umetne svile neverjetno visoko konjunkturo, ki je rodila celo vrsto novih tovarn. Ker je pa tovarn sedaj menda vseeno preveč, se pričakuje v kratkem zopet produkcijska omejitev.

Od ostalih tekstilnih kartelov omenimo še »Japan Woolen Association« (wool-volna), ustanovljen šele leta 1931. Od pričetka 1934 dalje delajo v kartelu Združene tovarne s 156odstotno omejitvijo. Zdi se, da kartel za strogo izvajanje produkcijske omejitve še ni dosti močen.

Med karteli stavbnega materiala se posebno odlikuje v novembru 1924 ustanovljeni cementni kartel »Japan Cement Association«. Takoj po ustanovitvi je pričel kartel z izredno strogim nadzorstvom produkcije in eksporta. Eksport vodi sedaj na koncu leta 1933. ustanovljena posebna organizacija »Japan Cement Export Association«. Kakor v industriji umetne svile grozi tudi v cementni industriji velika nadprodukcija in je pričakovati obdržanje ali celo zvišanje sedanje 57odstotne omejitve.

V premogarstvu obstoji od maja 1921 dalje »Jappan Colliery Association« (colliery = premogovnik). V zadnjih letih izvedeno nadzorstvo kartela je sedaj zelo zrahljano, ker imajo premogovniki vsled velikih državnih naročil za tovarne orožja in municije visoko konjunkturo.

V industriji železa in jekla obstojijo številni karteli za posamezne vrste. Večina teh kartelov so pa le prodajne organizacije za izdelke v kartelih združenih tovarn in ne morejo vršiti nobenega nadzorstva nad celotno produkcijo. Izjema je »Steel Products Association« (steel = jeklo), ki produkcijo strogo nadzira in si je ustanovila v zadnjem času v svrhu uspešnejše kontrole cen posebno prodajno organizacijo.

Sladkorna industrija Japonske je od oktobra 1910 dalje združena v »Sugar Manufacturers Association« (sugar = sladkor). Z drugimi sladkornimi karteli deli tudi japonski kartel težave svetovne sladkorne industrije.

Industrija superfosfatov je kartelirana od decembra 1930 dalje. Od avgusta 1933 do julija 1934 je delala samo s 60 odstotki kapacitete. Dalje vodi kartel tudi hud boj glede cen z neko izven kartela stoječo družbo.

Karteli na Japonskem so pod nadzorstvom vlade, ki pazi na to, da delovanje kartelov ne škoduje skupnemu gospodarstvu. Kontrola se strogo izvaja. Vsega skupaj je podrejenih zadevnemu zakonu 24 industrijskih panog.

T O I N O N O

Trgovski koledar 1935

lično in vezano žepno knjižico je razposlalo naše trgovsko društvo Merkur vsem našim članom in prijateljem, trgovcem in sotrudnikom po Dravski banovini. To je že XXI. letnik tega našega koledarja in ga je večje uredil

dolgoletni urednik Fr. Zelenik tako, da ustreza potrebam in željam interesentov.

Pestra vsebina nudi mnogo zanimivega in važnega. Dandanes živimo v časih, ko je treba temeljito poznati razne zakone in uredbe, da se človek ob-

varuje škode. Zato bodo vsakega trgovca in sotrudnika zanimala razprave o neposrednih davkih, o taksah, o vpogledu v poslovne knjige, o najemninski osnovi, o pokojninskem zavarovanju namoščencev, razne tarife in tabele in ostali koristni nasveti in pojasnila, ki jih je obilo v koledarju.

Vsem našim čitateljem koledar toplo priporočamo s prošnjo, da ga obdrže vsi, ki so ga prejeli, če ne pa takoj naroče. Seveda naj ga pa tudi vsi plačajo, da bo Merkurju mogoče še dalje vršiti, dandanes težko ali koristno vzgojno in kulturno delo med našimi ljudmi.

Stečaji in prisilne poravnave od septembra do novembra 1934

Društvo industrijcev in veletrgovcev v Ljubljani je objavilo naslednje statistike (številke v oklepajih se nanašajo na isto dobo pretečenega leta).

September

1. Otvorjeni stečaji:

V Dravski banovini 5 (2), Savski 2 (5), Vrbaski — (—), Primorski 1 (2), Drinski 1 (4), Zetski 2 (1), Dunavski 1 (3), Moravski 1 (—), Vardarski — (1), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (1).

2. Razglašene prisilne poravnave izven stečaja:

V Dravski banovini 8 (—), Savski 7 (2), Vrbaski — (—), Primorski 3 (—), Drinski 2 (—), Zetski — (1), Dunavski 5 (1), Moravski — (—), Vardarski — (—), Beograd, Zemun, Pančevo 3 (—).

3. Končana stečajna postopanja:

V Dravski banovini 2 (2), Savski 3 (3), Vrbaski — (—), Primorski — (—), Drinski 5 (9), Zetski — (1), Dunavski 13 (9), Moravski 9 (6), Vardarski 5 (2), Beograd, Zemun, Pančevo 3 (1).

4. Potrjene prisilne poravnave:

V Dravski banovini 11 (4), Savski 5 (2), Vrbaski 1 (—), Primorski 1 (—), Drinski 2 (3), Zetski 2 (—), Dunavski 7 (4), Moravski — (1), Vardarski — (1), Beograd, Zemun, Pančevo — (1).

Oktober

1. Otvorjeni stečaji:

V Dravski banovini 1 (2), Savski 2 (3), Vrbaski 7 (1), Primorski 5 (1), Drinski — (—), Zetski — (2), Dunavski 2 (—), Moravski 1 (—), Vardarski — (2), Beograd, Zemun, Pančevo — (1).

2. Razglašene prisilne poravnave:

V Dravski banovini — (—), Savski 3 (—), Vardarski 8 (1), Vrbaski 7 (—), Primorski 1 (—), Drinski — (1), Zetski 3 (—), Dunavski 1 (—), Moravski — (—), Beograd, Zemun, Pančevo 8 (1).

3. Končana stečajna postopanja:

V Dravski banovini 4 (4), Savski 3 (2), Vrbaski 7 (4), Primorski 7 (7), Drinski 2 (—), Zetski 5 (2), Dunavski 3 (5), Moravski 1 (—), Vardarski 13 (8), Beograd, Zemun, Pančevo 1 (5).

4. Potrjene prisilne poravnave:

V Dravski banovini — (2), Savski — (2), Vrbaski 21 (7), Primorski 3 (6), Drinski 3 (2), Zetski 2 (4), Dunavski — (—), Moravski — (—), Vardarski — (3), Beograd, Zemun, Pančevo — (—).

November

1. Otvorjeni konkurzi:

V Dravski banovini 2 (1), Savski 4 (4), Vrbaski — (—), Primorski 3 (1), Drinski 2 (1), Zetski 1 (1), Dunavski 1 (4), Moravski — (1), Vardarski 1 (3), Beograd, Zemun, Pančevo 5 (9).

2. Razglašene prisilne poravnave izven konkurza:

V Dravski banovini 4 (4), Savski 5 (1), Vrbaski — (—), Primorski 1 (—), Drinski 1 (1), Zetski — (—), Dunavski 4 (3), Moravski 2 (—), Vardarski 1 (—), Beograd, Zemun, Pančevo 2 (—).

3. Končana konkurzna postopanja:

V Dravski banovini 10 (4), Savski 1 (3), Vrbaski 1 (—), Primorski 5 (1), Drinski 3 (3), Zetski 2 (—), Dunavski 6 (11), Moravski 4 (5), Vardarski 4 (4), Beograd, Zemun, Pančevo — (1).

4. Potrjene prisilne poravnave:

V Dravski banovini 9 (7), Savski 4 (4), Vrbaski — (2), Primorski 9 (1), Drinski 2 (—), Zetski — (—), Dunavski — (1), Moravski — (—), Vardarski — (—), Beograd, Zemun, Pančevo 3 (3).

Pospeševanje izvoza

Med države, ki izvoza naravnost ne podpirajo, ali vsaj ne usmerjajo in v zadostni meri, spada poleg Anglije, Belgije, Holandije, Estonije, Litve, Albanije, Romunije, Bolgarije, Grčije itd., tudi naša država.

Pri tem pa so tudi države, ki posvečajo izvozu vso pažnjo. Med te države spada med drugimi Finska. Finska pospešuje izvoz poljedelskih proizvodov z

neposrednimi izvoznimi premijami in sicer jajca in slanino iz carinskih dohodkov, na maslo in sir pa iz državnega proračuna. Premija za izvoz jaje in slanine, ki je znašala preteklo leto 33 9/10 skupne vrednosti blaga, je jako ugodno vplivala na izvoz.

Tudi Ogrska uporablja izvozne premije v različnih oblikah. Neke vrste blaga dobe nekoliko neposrednih in posrednih premij istočasno. Tako ima ogrska pšenica pri izvozu 5 do 7 premij pod različnimi naslovi. O premijah odločajo ministristvo, Narodna banka in izvozni zavod.

Italija razširja svoj izvoz predvsem z deviznimi merami proti državam, ki otežkočujejo italijanski izvoz, s povračilom davka na poslovni promet za surovine pri izvozu.

Premije in mnoge druge ugodnosti nudijo svojim izvoznikom tudi Nemčija, Francija, Avstrija, pa tudi Zed. države Amerike in v poslednjem času Japonska.

Konoplja v naši državi

Od celokupne pridelane konoplje se uporabi v državi 300 do 500 vagonov, to je 10% pridelka v letošnjem letu.

Od te količine odpade na tovarno v Odžacih okrog 150 vagonov, na tovarno v Leskovcu okrog 60 vagonov, ostalih 100 vagonov pa predelajo manjše vrvarске obrtniške delavnice, večino pa na ročni pogon.

Vse, preko te količine, je navezano na izvoz. S konopljo zasejana površina je letošnje leto znašala okrog 55.000 ha s 3.000 do 3.250 vagonov pridelka konopljenega vlakna.

Naši državni proračuni v zgodovini od leta 1826

Državni proračuni predvojne Srbije so znašali:

Leta 1826. dohodki 2.273.734 grošev, izdatki pa 1.828.353 grošev. Državni proračun za to leto je bil aktiven; prav tako so dohodki nadkriljevali izdatke vsa leta od 1827. do 1836.

Leta 1838. pa se je položaj bistveno izpremenil. Tega leta so bili državni dohodki proračunjeni na 9.662.617 grošev, izdatki pa na 16.000.648 grošev.

Leta 1841. je bil proračun aktiven, 1859. pasiven, in nato do 1881. v nekakem stanju izravnave proračunov.

Od leta 1869. dalje so sestavljeni državni proračuni v dinarjih. Leta 1901. do 1914. so bili istotako med dohodki in izdatki izravnani in so znašali tedaj

po tedanji vrednosti dinarja leta 1901. dohodki 74.018.070 dinarjev, izdatki pa 73.992.542 dinarjev.

V letu 1914. je bil določen proračun na 214.320.670 mil. Din in je bil z izdatki proračunsko izravnal.

V prvem povojnem letu 1919/20 je znašal državni proračun 1.195.000.737 Din dohodkov. Izdatki so bili odslej z dohodki proračunsko izenačeni.

Leta 1920/21 je porasel državni proračun na 7.718.885.319 Din; 1923/24 se je znižal na 6.934.946.864 Din in potem poraščal na 8 milijard Din, dosegel 13 milijard Din in se v poslednjih letih, radi težkih finančnih prilik, ustalil na povprečno 10 milijard Din.

Štiri leta svetovne gospodarske krize so povzročila človeštvu isto izgubo kot štiri leta svetovne vojne!

Dalje pomenijo štiri leta svetovne gospodarske krize tudi štiri leta brezposelnosti za približno 25 milijonov oseb oziroma uničenje 100 milijonov delovnih let. Ker je delovno leto povprečno isto kot 2000 dolarjev, dobimo zopet svoto 200 milijard dolarjev.

To so vsote, ki jih ne moremo doumeti. Kaj pomenijo? Vse zlato, kar so ga producirali od odkritja Amerike do danes po vsem svetu, je vredno 25 milijard dolarjev. Torej je požrla kriza osemkratno vrednost vsega od ca. 1500 do ca. 1930 produciranega zlata! Drug primer: Vse svetovno železniško omrežje z vsemi vagoni, lokomotivami, zemljišči, postajami itd. je vredno okoli 60 milijard dolarjev; vrednost vseh pristanišč in njih naprav skupaj z vsemi kontinentalnimi vodnimi cestami je cenjena na 25 milijard dolarjev. Štiri leta svetovne gospodarske krize so torej stala več kot znaša dvakratna vrednost vseh prometnih sredstev in naprav sveta! To vrsto bi lahko poljubno nadaljevali; na primer: vse rudarstvo sveta je neslo pred vojno na leto okoli 5 milijard dolarjev; kriza je požrla 40 krat toliko.

Strah nas je, ko beremo te številke. Učiti se moramo iz njih. Boljšanje se je, kot rečeno, že pričelo. Vsi znaki pa kažejo, da se more stanje let pred krizo doseči v najugodnejšem slučaju šele leta 1936.

Svetovna gospodarska kriza stane 200 milijard dolarjev!

Profesor William Macaulay, Kings College v Londonu, piše:

Prav skromno so se pričeli v zadnjem času javljati znaki boljšan'a. Zato lahko pregledamo bilanco pretekle depresijske dobe, da ugotovimo, kakšno zgubo nam je kriza povzročila, in da se iz tega spoznanja učimo.

Veliki polom se je pričel v jeseni leta 1929., in sicer s krahom na borzi v New Yorku. Depresija je trajala neprestano do poletja 1932, se je nato malo ustavila, a se je s pričetkom leta 1933. zopet pojavila.

Leta 1929. je znašala vrednost svetovne industrijske produkcije okoli 200 milijard dolarjev. V letih 1930. do 1933. znaša deficit v surovi vrednosti svetovne industrijske produkcije 188 do 220

milijard dolarjev. Izračunimo ga iz gibanja indeksnih števil. Okroglo moremo torej govoriti o zgubi 200 milijard dolarjev, ki jo je človeštvu prizadela gospodarska kriza do konca leta 1933. Ta ogromna številka je približno tako visoka kot je številka stroškov svetovne vojske. V štirih letih svetovne vojske je dala Anglija v vojne svrhe 41 milijard dolarjev, Zedinjene države 35 milijard, Francija 23 milijard (ali ni ta številka v primeri z angleško preizka?), Rusija 15 milijard, Nemčija 37, Avstro-Ogrska 20 milijard. Pridejo zraven še vojni stroški majhnih držav, tako da se skupna vsota dvigne tudi skoraj na 200 milijard dolarjev.

DRUŠTVENE VESTI

I. redna odborova seja Trgovskega društva »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani se je vršila v četrtek dne 11. oktobra t. l. ob 7. uri zvečer v sejni dvorani Združenja trgovcev v Trgovskem domu. Sejo je otvoril v odsolnosti predsednika dr. Frana Windischerja podpredsednik Albin Smerkolj, ki je takoj prešel k točki dnevnega reda: Komemoracija za blagopokojnim kraljem Aleksandrom I. ter imel naslednji govor:

V mračnih večernih torkovih urah so se raznesle tužne in strašne vesti, da našega velikega vladarja in najboljšega očeta, kralja Aleksandra I. ni več. Na zaveznških francoskih tleh, ko je nameraval na posebno svečan način potrditi to prijateljstvo, je postal žrtev podlega in zahrblnega zločina.

Naša srca so vztrepetala v neizmerni boli. Nismo mogli razumeti in nismo mogli doumeti, kako naj bi bilo res, da se je kruta usoda poslužila roke gnusnega zločinca, ter segla po onem, ki nam je bil najdražji. Kje bi se našel človek, ki bi hotel uničiti življenje največjega nosilca in pobornika mirovne ideje in velikega zagovornika bratstva in ljubezni med narodi!

A vendar je res! Našega najdražjega vladarja ni več, zadet v globino duše se sklanja jugoslovanski narod nad truplom svojega največjega sina, viteškega in junaškega vladarja, ki je vteleševal naše najvišje težnje in naša najsvetlejša hrepenenja. Padel je kot mučenik, kot heroj, kot najdragocenejša žrtev za srečo, veličino in za slavno bodočnost jugoslovanskega naroda!

Nesreča, ki nas je zadela, je neizmerna, tako da smo onemeli pred strahoto te tragedije, katere obseg smo razumeli šele sedaj, ko ga ni več in je odšel za vedno.

Toda divjaška roka je mogla pretrgati nit življenja našega blagopokojnega vladarja, ni pa mogla uničiti njegovega velikega duha, ki je nesmrten in živi med nami. Divjaška roka ni mogla ustaviti njegovega zgodovinskega poslanstva, ker ideja, katere največji in nesmrtni pobornik je bil, gre nevzdržno svojo pot naprej, vrgla je svojo setev, ki donaša že bogate sadove. Zaradi tega govore naša srca in naša čustva: On ni mrtev, on je še vedno živ in živel bo med nami na veke! Ni je sile na svetu, ki bi nam ga mogla vzeti!

Zato tudi ne klonimo z duhom! Ne tožimo, ker nimamo besed, da bi izrazili svojo bol. Zavedamo se velike dediščine, ki nam jo je ostavil, zato gledamo naprej, le naprej v bodočnost.

Na ušesa nam udarja šepet njegovih poslednjih besed, oporoka njegove velike duše, ki se je hočemo sveto držati in izvrševati jo, ker le na ta način se bomo izkazali vredne in hvaležne njegovemu velikemu spominu.

»Čuvajmo Jugoslavijo!«

Slava najboljšemu sinu našega naroda, velikemu junaku, modremu državniku Kralju Aleksandru Prvemu!

Ob koncu govora je zaklical ves odbor blagopokojnemu kralju Aleksandru I. trikrat: Slava! V počastitev njegovega spomina je predlagal podpredsednik Albin Smerkolj triminutni molk. Nato je zaklical podpredsednik: Naj živi kralj Peter II.! Nakar je pozdravil odbor novega kralja s trikratnim: Živio! S tem je bila žalna seja ob pol 8. uri zvečer zaključena.

II. redna odborova seja Trgovskega društva »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani se je vršila v petek dne 16. novembra 1934 ob 8. uri zvečer v posvetovalnici Združenja trgovcev v Trgovskemu domu. Predsednik dr. Fran Windischer je pozdravil navzočne, ugotovil sklepčnost in pričel sejo. Predsednik je nato poročal: »K tradiciji našega društva spada od prvih početkov prizadevanje za povzdigo izobrazbe. Tekom let se je društvo posluževalo v izobraževalne namene različnih načinov, tako je tri leta prirejalo v Ljubljani pod naslovom Ljudska univerza za trgovske in obrtniške kroge predavanja, izbrana po načelih kakor jih odobravajo naši merodajni pedagogi, zlasti univerzitetni profesor dr. Ozvald Karel. Posebno važnost je naše društvo vedno polagalo na to, da se vrše v zimski sezoni učni tečaj. Resnica je sicer, da za take priredbe ni tistega velikega zanimanja, katero bi pričakovali spričo važnosti predmetov in ugodnih pogojev za obisk. Naše društva vendar ne odneha in hoče vzdržati kontinuiteto. Letos se vrše učni tečaj za nemščino višji tečaj, ki se je pričel 8. oktobra, nadalje tečaj za nemščino nižji tečaj, ki se je pričel 9. oktobra, vzdržujemo dalje nižji tečaj za laščino, ki se je pričel 11. oktobra. Začetkom decembra se začne tečaj za laščino v višjem oddelku. Dne 10. novembra je začel tečaj za slovensko stenografijo in sicer je ta tečaj brezplačen, ker želimo, da bi tako omogočili vsem ukaželjnim obisk.« Razvil se je razgovor o tem poročilu, ki se je vzelo odobrilno v vednost. Predsednik je nato rekel: »Po smrti veletržca Roberta Kollmanna sem se vneto trudil, da bi prišla uprava one Kollmannove ustanove, ki je namenjena ubogim ljudem trgovskega stanu, v roke našega društva. V tem pogledu sem storil pismeno in ustno vse potrebne korake že pri zapuščinskem komisarju tekom razprave in pri višjem državnem pravobranilecu. V mnogem oziru sem postopal v soglasju z društvom slepih, katerim je tudi namenjena ena ustanova. Uspeha, ki sem ga imel pred očmi, žalibog nismo mogli doseči popolnoma, pač pa ima to prizadevanje v toliko uspeh, da je naše društvo poklicano sodelovati v upravi Robert Kollmannove ustanove. Ta uprava sestoji iz mestnega načelnika ljubljanskega (župana), po enega člana pa delegira občinska uprava ljubljanskega, odbor podpornega društva slepcev v Ljubljani in našega društva. Prejeli smo tudi ustanovno listino in bili pozvani, da delegiramo enega člana v upravo Robert Kollmannove ustanove. Za svojega delegata smo na poziv Mestnega magistrata imenovali društvenega I. podpredsednika Albina Smrkolja v dopisu z dne 15. oktobra 1934.« Predsednik je nato poročal, da je Trgovski koledar za l. 1935. že gotov, uredil ga je naš prijatelj Franc Zelenik tudi letos in se nadejamo, da bo koledar po letošnji svoji vsebini jako ustrezal željam naših članov in interesentov. Veliko truda je z razpečevanjem našega koledarja, težave rasto od leta do leta, treba je veliko truda, predno dobimo plačane razposlane koledarje. Letošnji koledar smo ipak prodali v precej znatnem številu, ali zdavnaj ne dosežamo več tiste množine, ki so šle svojčas med naše trgovce. Ako bi računali pravilno in strogo trgovsko, ne bi mogli govoriti o izplačljivosti, ali koledar spada k naši tradiciji in treba je vse storiti, da ohranimo tega tovariša naših trgovcev. Želimo pa, da bi tisti, katerim ga pošljemo, ali vrnil koledar ali pa plačali. — Društveni I. podpredsednik Albin Smrkolj je nato poročal o prošnjah za podporo. O tem se je vršil daljši razgovor in je odbor sklenil, da je od došlih prošenj upoštevati samo tiste, ki so jih vložili društveniki. Pri tem je opozoril podpredsednik Albina Smrkolja, da je treba pri vseh društvenih napravah gledati na to, da vidijo društveniki ugodnosti našega društva. — Predsednik dr. Fran Windischer je nato poročal o tekočih poslih. Poročilo se tiče udeležb in zastopstva pri raznih prireditvah ter čestitk in izrazov sočutja, ki so bili poslani našim članom in pa prominentnim javnim delavcem. Došla je zahvala za vdanostno brzojavko z rednega obnega zbora Nj. Vel. kralju. Ob stoletnici smo Združenju trgovcev pisali pozdravno pismo, ki se glasi: »Ko te dni legitimni zastop ljubljanske trgovine praznuje prominenten jubilej stoletnega obstoja stanovske združbe in naše domače trgovstvo z upravičenim ponosom obuja spomine na mogočna

prizadevanja organiziranega trgovstva za povzdigo in veljavo svojega stanu, nam je ljuba prilika in prijetna dolžnost, da Vam izrekamo kot združba, ki je delotvorno pripomogla k nacionalizaciji uprave ljubljanskega gremija, svoje iskrene in pristržne čestitke. Od početka našega društva so bili naši medsebojni odnošaji dobri in pristržni in je k temu v odlični meri pripomogla okolnost, da so bile naše organizacije navadno tesno povezane po istih vodilnih osebah. Naša odkritosrčna želja je, da ostanejo naši odnošaji tako nekaljeno dobri v vedri prihodnosti kakor so bili zadnja tri desetletja. Naše društvo je prepričano, da bo Združenje trgovcev v Ljubljani, oprto na ponosno, veliko in redko tradicijo v naših stanovskih organizacijah, smotreno in ciljno nadaljevalo svoje zaslužno in koristno delo v korist in blaginjo naše ljubljanske trgovine in na povzdigo občenega blagostanja našega naroda. Cel dolgi vek, ki je videl vsečne in nevšečne dobe v gospodarstvu v obče in v trgovini, ki mu je prevažen šklen, se posebej vleče v organizaciji ljubljanskega trgovstva kakor zlat trak skrbno in vestno prizadevanje v hvalevredni meri za vzgojo in izobrazbo trgovskega naraščaja. To prelepo prizadevanje daje organizaciji ljubljanskega trgovstva posebno odliko, ki stoji nad vsakdanjim delom za ugodno ureditev tekočih gospodarskih vprašanj. Skrbna nega vzgoje in izobrazbe trgovske mladine se je v Vaši organizaciji doslej lepo obnašala in je brezdvomno odločilno pripomogla k temu, da je v tako kratkem razdobju prišlo v naši staroslavni Ljubljani, ki je središče slovenske trgovine, do tako temeljite osamosvoje. Iz srca nam prihaja naša želja, da ugledni zastop ljubljanske trgovine v bodri bodočnosti vodi preudarno in modro domače trgovstvo od uspeha do uspeha, ponosen na staroslavno svoje sporočilo in v vzgled našim potomcem v kupčijskih vrstah. Priporočamo se Vam, mnogospoštovani gospodje, in smo Vam v kolegijski vdanosti drage volje pri vsaki priliki na razpolago. Cestitali smo tvrdki I. C. Mayer ob stoletnici tvrdke in prejeli pismeno zahvalo, tvrdki Henri Maire ob petindvajsetletnici tvrdke, gospodu Riko Toryju ob petdesetletnici in prejeli pismeno zahvalo, Milošu Osetu ob imenovanju za podpredsednika Združenja trgovcev v Mariboru, Ferdo Pinterju ob prevzemu mesta predsednika Združenja trgovcev v Mariboru, dr. Josipu Ujčiču ob izvolitvi za dekana teološke fakultete in prejeli pismeno zahvalo, prof. dr. Maksu Samcu k izvolitvi za dekana tehniške fakultete in prejeli pismeno zahvalo, dr. Francu Ramovšu k izvolitvi za rektorja univerze v Ljubljani, gen. Vladimir Cukavcu k odlikovanju z redom francoske častne legije III. stopinje, ing. Matko Mačkovšku k izvolitvi za predsednika Ciril Metodove družbe ter prejeli pismeno zahvalo. Prejeli smo pismeno zahvalo za izražene čestitke ob imenovanju za ministra za socialno politiko in narodno zdravje dr. Franjo Novaka. Izrekli smo sožalje Antonu Verbiču ob smrti njegovega očeta ter prejeli pismeno zahvalo, Vladimir Pinterju ob smrti očeta gospoda Antona Pinterja, ter prejeli pismeno zahvalo, Dominiku Bezenšku ob smrti njegove soproge in prejeli pismeno zahvalo, Ani Vok ob smrti njenega soproga gospoda Ignaca Voka ter prejeli pismeno zahvalo, Eli Verovšek ob smrti njenega soproga gospoda Jurija Verovška ter prejeli pismeno zahvalo, Ivani Polak ob smrti njenega soproga gospoda Ivana Polaka in prejeli pismeno zahvalo in Blaženi Šetina ob smrti njenega soproga gospoda Egidij Šetina. — Tajnikov namestnik Zvonimir Lukič je podal tajniško poročilo in poročilo posredovalnice za čas od 19. aprila 1934 do 16. novembra 1934. Poročilo je vzel odbor na znanje. — Pri tem je poudaril društveni 1. podpredsednik Albin Smrkolj, da bi bilo umestno opozoriti člane našega društva in sicer delodajalce, da pri nameščanju svojega osebja predvsem upoštevajo člane našega društva. O tem se je vršil razgovor in vsi odborniki so pozdravili to misel. — Odbor je sklenil, da je umestno razposlati našim članom delodajalcem posebno okrožnico o tem predmetu in jih prositi, da upoštevajo pri oddaji služb v prvi vrsti člane našega društva. — Društveni odbornik Janko Krek je spravil na razgovor vprašanje naših učnih tečajev in želel vedeti, zakaj se ne vrše v našem domu. Podpredsednik Albin Smrkolj, ki je načelnik šolskega odbora pri Združenju trgovcev, je obširno poročal o tem vprašanju in podal pojasnilo, kateri razlogi govore za to, da so naši učni tečaji na šoli na Grabnu. — Predsednik dr. Fran Windischer je nato opomnil, da je podpredsednik Albin Smrkolj pokrenil vprašanje, ali ne bi kazalo oživeti zopet društveni pevski zbor, ki je svojčas slovel v našem mestu. O tem se je vršil daljši razgovor in odbor je sklenil posvetiti temu vprašanju posebno pozornost. Na razgovor je prišel nato dogovor o razprodaji voščil v korist dporne akcije. Nato je predsednik dr. Fran Windischer zaključil sejo ob 9. uri 15 minut.

Trgovsko društvo »Merkur« za Slovenijo v Ljubljani vzdržuje posredovalnico za službena mesta v trgovini in kupčijskih obratih že dolgo vrsto let. Posredovalnica je strokovnega značaja in zategadelj posebno priporočila vredna za trgovce in trgovske sodelavce. Posredovalnica našega društva posreduje brezplačno za vse delodajalce, če so člani društva ali niso. Naša posredovalnica posreduje brezplačno za trgovske nameščence, ki so naši člani. Za nameščence, ki niso člani, znaša posredovalnina 10 dinarjev. Posredovalnica more tem uspešneje delovati v čim večjem številu se obračajo delodajalci do nje, kadar potrebujejo nastavljenca. Opozarjamo na to našo edinstveno in najstarejšo strokovno posredovalnico in prosimo naše člane, da se oklenejo te društvene naprave in se pridno poslužujejo našega posredovanja. *V jasno korist naše organizacije bi bilo, če bi naši društveniki, kadar potrebujejo nameščenca, obračali se prvenstveno in dosledno do naše posredovalnice ter bi pri nameščanju svojega osobja dajali prednost tistim nastavljencom in nameščencem, ki so člani našega društva.* Načelo »Svoji k svojim« bi se na ta način praktično v živem življenju najlepše uveljavljalo.

Trgovci in trgovski nameščenci poslužujte se v primeru potrebe naše posredovalnice. Naslov: Posredovalnica Trgovskega društva »Merkur« v Ljubljani.

VELETRGOVINA

A. ŠARABON, LJUBLJANA

Uvoz kolonijalne robe. Veletrgovina z deželniimi pridelki. Velepražarna za kavo. Mlini za dišave. Glavna zaloga rudninskih voda. // Ceniki na razpolago!

Ustanovljeno 1886

KREDITNI ZAVOD ZA TRGOVINO IN LJUBLJANA INDUSTRIJO

**Prešernova ulica šte. 50
(v lastnem poslopu)**

Brzjavni naslov: Kredit Ljubljana
Telefon šte. 2040, 2457, 2548; samo
interurban št. 2706, 2806

Obrestovanje vlog, nakup in prodaja vsakovrstnih vrednostnih papirjev, deviz in valut, borzna naročila, predujmi in krediti vsake vrste, eskompt in inkaso menic ter nakazila v tu- in inozemstvo, safe-deposits itd.

**Veletrgovina kolonijalnega
in špecerijskega blaga**

IVAN PERDAN NASL. LJUBLJANA

nudi po najnižji dnevni ceni kavo, riž, testenine, najfinejše namizno olje, čaj, žganje ter vse drugo špecerijsko blago // Postrežba točna in solidna

SALDA-KONTE

štrance, jourmale, šolske zvezke, mape, odjemalne knjižice, risalno orodje itd. nudi po izredno ugodnih cenah

Knjigoveznica KTD.

**V LJUBLJANI
KOPITARJEVA UL. 6
II. nadstropje**

Za naročila vseh trgovskih, uradnih in drugih tiskovin se priporoča

Tiskarna Merkur

Lastna knjigoveznica

trg. ind. d. d.

LJUBLJANA

Gregorčičeva ul. 23 / Tel. 25-52

Za lastnika in izdajatelja Trgovsko društvo Merkur za Slovenijo v Ljubljani odgovarja urednik Jos. J. Kavčič, za tiskarno Merkur, d. d., Otmar Mihalek, oba v Ljubljani.